

voedsel en waren autoriteit

VWA RAPPORT

MODERNISERING ACTIVITEITEN

LEVENDE DIEREN

en

LEVENDE PRODUCTEN

Hanneke van den Dop

in opdracht van S&O Noordwest,
Anneke Toorop

januari 2007

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	5
2. ERKENNINGEN EN GERELATEERDE WERKZAAMHEDEN LEVENDE DIEREN	6
2.1 Verzamelcentra	
2.2 Erkende instellingen, instituten en centra (dierentuinen en proefdierencentra)	
2.3 Exportwaardige pluimveebedrijven	
2.4 Controleposten (voorheen: halteplaatsen)	
2.5 Vogelquarantaines	
2.6 Algemene quarantaine- of isolatievoorzieningen	
3. ERKENNINGEN EN GERELATEERDE WERKZAAMHEDEN LEVENDE PRODUCTEN	21
3.1 Spermawincentra	
3.2 Quarantaineruimten t.b.v. toevoeging aan spermawincentra	
3.3 Runderspermaopslagcentra	
3.4 Embryo(productie)teams	
4. REGISTRATIES EN GERELATEERDE WERKZAAMHEDEN	31
4.1 Geregistreerde wasplaatsen	
4.2 Geregistreerde handelaren	
4.3 Vervoerders	
4.4 Overige registraties	
5. ALGEMENE WETTELIJKE TAKEN LEVENDE DIEREN EN LEVENDE PRODUCTEN	40
5.1 Bestemmingscontroles	
5.2 Exportcertificering	
5.3 AM-keuring op slachthuizen en doden van dieren	
6. SCHOLING	51
Bijlage 1	Schematisch overzicht Europese en nationale regelgeving en werkzaamheden VWA
Bijlage 2	Gebruikte afkortingen en regelgeving

SAMENVATTING

Het doel van dit rapport is doen van aanbevelingen met betrekking tot het beleid van de VWA betreffende toezicht en handhaving op het gebied van levende dieren en levende producten.

Toezicht bevordert de naleving van in beleid en regelgeving vastgelegde normen door regels te handhaven. De uitgebreide hoeveelheid nationale regelgeving, die uitstijgt boven Europese regelgeving, heeft bij het Nederlandse bedrijfsleven de bereidheid tot naleving van regelgeving doen verminderen. Aan de zijde van de VWA hebben diverse interne problemen geleid tot een vermindering in de kwaliteit van toezicht en handhaving. Ook vastgelegde toezichtfrequenties worden niet meer gehaald. Gebrek aan kwalitatief en kwantitatief toezicht door de VWA en verminderde bereidheid tot naleving van regelgeving door het bedrijfsleven leiden tot niet-regelconform gedrag bij deze laatste groep. Het gevolg hiervan is niet alleen dat de vrijwaringsgaranties die afgegeven moeten worden aan bestemmingslanden bij export niet aan de vastgestelde eisen voldoen, maar ook dat er grote veterinaire risico's gelopen worden. Dit brengt afbreukrisico's voor de organisatie met zich mee.

In dit rapport is beoogd de regelgeving op het gebied van levende dieren en levende producten te doorgronden en aanbevelingen te doen om waar mogelijk terug te keren tot Europese basale regelgeving. Hiermee kan een bijdrage geleverd worden naar een ombuiging tot regelconform gedrag bij het bedrijfsleven. Vervolgens is het hele werkveld van de VWA op het gebied van levende dieren en levende producten onder de loep genomen. De huidige staat van toezicht en handhaving op ieder onderdeel is bekeken en beoordeeld en vervolgens zijn aanbevelingen gedaan om tot een effectiever toezicht- en handhavingsbeleid te komen. Deze effectiviteit moet bereikt worden door proportionele inzet van bestuurlijke boetes en betaalde herinspecties. Om de bereidheid van het bedrijfsleven tot naleving van regelgeving extra te stimuleren wordt naleefhulp (compliance assistance) geboden. Daar waar nog een extra duwtje nodig is om tot naleving te komen wordt gebruik gemaakt van openbaarheid van inspectiegegevens, waarbij ingespeeld wordt op sociale controle.

Opzetten van een effectiever toezicht- en handhavingsbeleid leidt tot niets als de interne problemen bij de VWA niet aangepakt worden. Door middel van scholing van de toezichthoudende dierenartsen en verbetering van de randvoorwaarden rondom de werkzaamheden van deze dierenartsen moet de VWA in staat worden geacht met daadkracht effectief toezicht te kunnen houden en te handhaven met verstand en gevoel.

De resultaten en conclusies uit het rapport kunnen in vier punten worden samengevat:

1) nationale regelgeving

De grootste vereenvoudigingen die doorgevoerd kunnen worden in de nationale regelgeving met de meeste invloed op het bevorderen van de bereidheid tot naleving, betreffen de eisen die gesteld worden aan de erkenning en het onderhoud van verzamelcentra en aan de registratie van wasplaatsen. Opheffen van de 21 dagen regeling en daarmee samenhangend de registratie van melkveehouderijen en opfokbedrijven zal een grote last bij het bedrijfsleven wegnemen, evenals de herziening van het verbod op het gelijktijdige vervoer van verschillende diersoorten op een vervoermiddel. Alle andere voorgestelde wijzigingen hebben een mindere impact op de bereidheid tot naleving van regelgeving door het bedrijfsleven.

2) huidige toezicht- en handhavingsbeleid

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat het huidige toezicht op de diverse bedrijfstypes en bij export onvoldoende is, met uitzondering van de wasplaatsen. Het toezicht op de embryoteams springt hier nog eens tussenuit, dat is het afgelopen jaar namelijk (op 1 inspectie na) helemaal niet gebeurd. Daar waar het uitgevoerde toezicht zou moeten leiden tot handhaven, is het handhavingsbeleid onvoldoende. Dit geldt met name op verzamelcentra, op wasplaatsen, bij vervoerders, bij bestemmingscontroles en bij exporten. Handhaven gaat in de meeste gevallen niet verder dan een mondelinge of schriftelijke waarschuwing.

3) gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht moet volgens de wettelijk voorgeschreven frequenties uitgevoerd gaan worden en met name op de verzamelcentra en bij exportcertificering moet tevens de kwaliteit van toezicht drastisch omhoog. Bij exportcertificering kan het toezicht overgedragen worden naar contractdierenartsen, de VWA moet dan door middel van inspectieteams toezicht op toezicht gaan houden.

Bij de AM-keuring op slachthuizen kan het toezicht van practitioners overgedragen worden naar seniorcontroleurs (officiële assistenten).

Handhaven moet proportioneel gebeuren. Met enige variatie afhankelijk van het bedrijfstype of de uitgevoerde werkzaamheid is het volgende schema hierbij gebruikt:

Geringe overtredingen worden alleen gemeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door de overtreder en als dat niet gebeurt volgt herinspectie met tarief. Bij ernstige overtredingen (hoog veterinair risico of dierenwelzijn in het geding) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en volgt altijd herinspectie (bonus/malus). Hardnekkige overtreders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en uiteindelijk intrekking van de erkenning.

De bereidheid tot naleving van regels in alle stadia van dit schema wordt bevorderd door het aanbieden van naleefhulp (compliance assistance). Ook openbaarheid van inspectiegegevens is hierbij ingezet.

De bestuurlijke boete en de openbaarheid van inspectiegegevens zijn volledig nieuwe handhavingsinstrumenten voor de VWA. Compliance assistance, in vereenvoudigde vorm, heeft eigenlijk altijd al bestaan bij erkenning en erkenningonderhoud van bedrijven.

4) scholing

Voor het uitvoeren van daadkrachtig, eenduidig en effectief toezicht is kennis van zaken en training op een correcte attitude noodzakelijk. Kennis van zaken is eveneens vereist om een goede naleefhulp te kunnen bieden en om in het bovengenoemde schema de ernst van de overtredingen goed in te kunnen schatten en de juiste handhavingsacties uit te kunnen voeren. Dit alles impliceert dat er een scholingstraject voor toezichthoudende dierenartsen uitgezet moet worden.

1. INLEIDING

De afgelopen jaren hebben diverse analyses plaatsgevonden waarbij het functioneren van de VWA onder de loep is genomen. Specifieke voorbeelden hiervan op het gebied van levend vee zijn de "Knelpuntenanalyse veetransport" en "Knelpuntenanalyse diergezondheid en dierenwelzijn" (CMC/T11 Company, juni 2006). Hierbij kwam o.a. naar boven dat er onduidelijkheid bestaat over de wijze van toezicht houden door de VWA. Zo worden bezoekfrequenties niet gerelateerd aan risico's. Bovendien verschilt de attitude van de diverse medewerkers binnen en tussen de regio's en is het kennisniveau van de certificerende dierenartsen onvoldoende. Door het uitgebreide en soms complexe pakket aan regelgeving per diersoort en de veelvuldige wijzigingen die hierin optreden is het voor de certificerende dierenartsen ook moeilijk om het kennisniveau op peil te houden. Dit geldt met name voor dierenartsen die niet routinematig bepaalde exportcertificeringen uitvoeren. Ook de organisatie rondom de exportcertificeringen is als onvoldoende beoordeeld door onvoldoende logistieke ondersteuning en te krappe inplanning van werk. Door gebrek aan een goed uitgewerkt handhavingsbeleid is bovendien de effectiviteit van maatregelen bij geconstateerde omissies gering.

Daarnaast blijkt de naleving van regelgeving door het bedrijfsleven bij met name internationale diertransporten slecht te zijn, vooral in de varkens- en schapensector. Oorzaak hiervan is het scherpe nationale preventiebeleid ter voorkoming van besmettelijke dierziekten. Iedere crisis van de afgelopen jaren heeft geleid tot uitbreidingen van nationale regelgeving en veel van deze uitbreidingen zijn na afloop van de crisis niet meer teruggedraaid. Een dergelijk beleid verslechtert onze concurrentiepositie ten opzichte van andere lidstaten. De bereidheid tot naleving van regelgeving is hierdoor gering. Door onvoldoende kennis en onjuiste attitude van de certificerende dierenartsen, samen met ontoereikende handhavingstools en organisatorische problemen, wordt de slechte naleving van regelgeving door het bedrijfsleven nog verder in de hand gewerkt.

Om de naleving van regelgeving te verbeteren zal in de eerste plaats herziening van regelgeving plaats moeten vinden. Alleen wanneer er aanleiding is, en waar wettelijk mogelijk, moet afgeweken worden van Europese regelgeving. Hierbij zijn veterinaire risico's leidend. Daarnaast zal de kwaliteit van toezicht en handhaving drastisch omhoog moeten. Dit gaat hand in hand, want correct toezicht is niet mogelijk zonder de juiste handhavingstools. Tenslotte zal aandacht besteed moeten worden aan de opleiding en attitude van de toezichthouders, en met name de (certificerend) dierenarts, om te komen tot een uniforme werkuitvoering van goede kwaliteit.

In het rapport "modernisering activiteiten levende dieren en levende producten" wordt in de eerste plaats beoogd om de nationale regelgeving te analyseren en aanbevelingen te geven die ons zo veel als mogelijk is doen terugkeren naar basaal Europees niveau. Doel hiervan is het verkrijgen van een betere bereidheid tot naleving van regelgeving door het bedrijfsleven en dat wordt alleen bereikt als regels werkbaar, effectief en handhaafbaar zijn. Vervolgens wordt een algemeen toezichts- en handhavingsbeleid uitgewerkt en tenslotte wordt bekeken wat nodig is om de VWA medewerker tot de autoriteit te maken die de organisatie wil zien.

Voor wat betreft toezicht op en handhaving van regelgeving is binnen de VWA reeds een heel traject van vernieuwing in gang gezet (Ineke Thien "Effectief toezicht", Cees Maas "Compliance assistance", Wim van der Sande "Strategische visie op het veterinaire domein" en "Toezichtsarrangement levende dieren en levende producten 2007", Ron van Geffen "Handhaven met verstand en gevoel", Ruud Vis "Toezicht in de vleesketen" en Niels Berg e.a. "Kaderwet dieren en dierlijke producten"). Hiervan wordt gebruik gemaakt om te bekijken op welke manier een modern en effectief toezichts- en maatregelenbeleid in het domein van de levende dieren en levende producten opgezet kan worden.

2. ERKENNINGEN EN GERELATEERDE WERKZAAMHEDEN LEVENDE DIEREN

In dit hoofdstuk worden de diverse erkenningen die de VWA kan verlenen op het gebied van levende dieren in ogenschouw genomen. Knelpunten op het gebied van regelgeving bij de diverse types van erkenningen worden geanalyseerd en waar mogelijk, en waar Europese regelgeving dit toelaat, wordt de weg naar een werkbare oplossing aangegeven. Alle besproken erkenningvormen eindigen met een voorstel voor een effectief toezichts- en handhavingsbeleid.

Zie ook Bijlage I voor een compleet overzicht van de diverse bedrijfstypes en werkzaamheden op het gebied van levende dieren en levende producten binnen de VWA.

2.1 Verzamelcentra

Verzamelcentra zijn plaatsen in Nederland waar runderen, varkens, schapen of geiten, afkomstig van verschillende bedrijven van oorsprong samengebracht kunnen worden om een voor het handelsverkeer bestemde partij dieren te vormen. Deze centra moeten voor dit doel goedgekeurd zijn.

2.1.1 Nationale versus Europese regelgeving

Voor runderen en varkens zijn de Europese eisen voor verzamelcentra neergelegd in RL 64/432/EEG artikel 11. Voor schapen en geiten in RL 91/68/EEG artikel 8 bis.

De Europese regelgeving geeft de minimale eisen waaraan de verzamelcentra moeten voldoen. Doel hiervan is om de insleep en verspreiding van besmettelijke dierziekten via verzamelcentra zoveel als mogelijk is te voorkomen.

In de Nederlandse regelgeving zijn de eisen voor zowel runder-, varken-, schapen- als geitenverzamelcentra neergelegd in de Regeling preventie artikel 19 tot en met 43 en de Bijlagen 2, 3, 4 en 5. De Europese regelgeving is hier detaillistisch uitgewerkt.

I. Algemeen

Nationaal dienen verzamelcentra op een afstand van minimaal 100m van overige bedrijfsruimtes te liggen waar vee of pluimvee tijdelijk of permanent gehuisvest wordt. Doel hiervan is de beperking van veterinaire risico's. Direct buiten het verzamelcentrum kan men echter grazende schapen of runderen tegenkomen, waardoor de effectiviteit van de maatregel gering is. ***Een effectievere maatregel dan de afstandseis van 100m tussen gebouwen is een dubbele omheining rondom het verzamelcentrum met een tussenruimte van 5 meter tussen de hekwerken.*** Daar waar blinde muren zijn is een hekwerk niet nodig. Bijkomend voordeel hierbij is dat er dan ook weer mogelijkheden zijn voor het intrekken van het verbod op het houden van eigen vee door de exploitant van een verzamelcentrum. Deze regel wordt op dit moment ruimschoots ontdoken. Daar waar 100m rondom het verzamelcentrum geen bedrijfsgebouwen en begrazing zijn, zouden de huidige eisen gehandhaafd kunnen blijven. Dit biedt meer mogelijkheden voor het bedrijfsleven, waardoor er minder reden is om regelgeving te ontduiken. De Europese regelgeving laat hiertoe ruimte.

II. Varkensverzamelcentra

A. Bouwtechnische eisen

Nationaal zijn er bij varkens nogal wat eisen aan de voorzieningen binnen een verzamelcentrum gesteld die boven de basale Europese regelgeving uitstijgen en waarvan het nut aan een herziening toe is. Zo dient er een afscheiding tussen aanvoerstal, selectieruimte en afvoerstal te zijn. Bovendien moeten de individuele aan- en afvoerhokken gescheiden zijn en mag direct contact tussen de dieren in de verschillende hokken niet mogelijk zijn. Dit onderdeel heeft weinig draagvlak bij het bedrijfsleven, wordt ook niet regelconform uitgevoerd en door de VWA wordt hierop niet of slecht gehandhaafd. Veterinair gezien is door deze afscheidingen een besmetting niet te voorkomen en in geval van een eventuele besmetting met een aangifteplichtige dierziekte zal toch een hele blokperiode (vastgestelde tijdseenheid waarin aan- en afvoer van dieren van een bepaalde soort en categorie op een verzamelcentrum plaats mag vinden) in de traceringsmeegenomen moeten worden. ***Een dergelijke vergaande scheiding in ruimtes is dan ook niet noodzakelijk als de exploitant van het verzamelcentrum door middel van een goedgekeurd bedrijfsprotocol aan kan tonen dat de herkomst en bestemming van alle dieren die tijdens een blokperiode aangevoerd worden op het verzamelcentrum sluitend zijn.***

Europees is overigens uitsluitend gesteld dat een verzamelcentrum voorzien moet zijn van passende bedrijfsruimtes.

In de varkenssector ontstaat steeds meer de behoefte op de grotere verzamelcentra tot het creëren van epidemiologische bedrijfseenheden conform de runderverzamelcentra. **Hierbij zou dan de mogelijkheid geboden moeten worden tot het aanwezig zijn op verzamelcentrum van meerdere categorieën varkens, van elkaar gescheiden door middel van deze epidemiologische bedrijfseenheden.** De efficiëntie van het verzamelcentrum en de daarmee gepaard gaande lastenverlichting kan aanzienlijk zijn. Uiteraard zullen er door de exploitant van het verzamelcentrum garanties gegeven moeten worden dat de diverse categorieën varkens niet met elkaar in contact komen. Dit vereist wel aanpassing van de nationale regelgeving.

B. Werkwijze

De maximale tijdsduur van een blokperiode op een varkensverzamelcentrum is in onze nationale regelgeving vastgesteld op 24 uur. Indien een verzamelcentrum een overligstal bezit, kunnen slachtvarkens nog 24 uur langer op deze stal aanwezig blijven. In deze 24 uur kan dan nog een nieuw blok plaatsvinden met dezelfde categorie dieren, dus slachtvarkens, voordat het verzamelcentrum geheel ontvolkt en gereinigd en ontsmet dient te worden. Deze nationale regel wordt op ruime schaal ontboden. Slachtvarkens, of zelfs mestbiggen, blijven overliggen op verzamelcentra waar geen overligstal aanwezig is. In sommige gevallen is wel een overligstal aanwezig en vindt er een nieuw blok plaats van een andere categorie, b.v. mestbiggen, terwijl er slachtvarkens in de overligstal aanwezig zijn. Administratief wordt dit in de registers van het verzamelcentrum "kloppend" gemaakt. Dit kan dramatische gevolgen hebben bij de uitbraak van een besmettelijke dierziekte, waarbij de tracering vanaf het verzamelcentrum niet meer betrouwbaar is. Europese regelgeving laat blokperiodes van 6 dagen toe. **Door terug te gaan naar deze Europese regelgeving kunnen blokperiodes voor alle categorieën varkens verlengd worden en de naleving verbeterd.** Dit geeft meer zekerheden bij uitbraak van besmettelijke dierziekten. **Bovendien kan dan de overligstal verdwijnen.**

Blokperiodes ten behoeve van de aanvoer van uit Nederland afkomstige varkens met bestemming Nederlands slachthuis worden vaak niet bij de VWA gemeld, terwijl dit volgens nationale regelgeving verplicht is. Doel van de melding is dat er een controle door de VWA op de binnenlandse vervoersbewegingen plaats zou kunnen vinden. In de praktijk wordt deze controle echter nooit uitgevoerd. **Indien de handelswijze op een varkensverzamelcentrum goed protocollair is vastgelegd en de uitvoering regelmatig geaudit wordt, kunnen deze meldingen voor binnenlandse blokperiodes vervallen.** Hiermee wordt een grote administratieve lastenverlichting bereikt.

De Regeling preventie verplicht nog steeds een verzegeling van het vervoermiddel bij afvoer van varkens vanaf een verzamelcentrum. Doel hiervan is de status van de opgeladen partij te garanderen tot aan de Nederlandse buitengrens. Op Europees niveau is deze verzegeling geen verplichting. **De verplichting tot verzegeling van vervoermiddelen is al geruime tijd, met toestemming van de beleidsdirectie, losgelaten. Dit moet nog wel aangepast worden in de nationale regelgeving.** De lastenverlichting die hiermee gepaard is gegaan is groot, met name omdat de VWA bij binnenlandse transporten niet meer aanwezig hoeft te zijn om vervoermiddelen te verzegelen. Bij export hoeft het opladen niet meer afgewacht te worden door de VWA.

Artikel 28 lid 3 van de Regeling preventie biedt de mogelijkheid tot het koppelen van twee afzonderlijke vervoerseenheden (slacht)varkens van twee afzonderlijke verzamelcentra. In de praktijk wordt hier veel ruimer mee omgegaan. Zo worden verschillende categorieën varkens aan elkaar gekoppeld en de afzonderlijke vervoerseenheden kunnen zowel afkomstig zijn van veehouderijen als van verzamelcentra. Indien deze koppelingen aan de openbare weg plaatsvinden zijn de veterinaire risico's gering en niet ernstiger dan contacten tussen veewagens die normaal tijdens het vervoer over de weg plaats kunnen vinden. **Geadviseerd wordt de nationale regelgeving aan te passen op de mogelijkheid tot het koppelen van vervoerseenheden met verschillende diercategorieën en afkomstig van verschillende bedrijfstypes.** Op Europees niveau is hiertegen geen bezwaar.

Gelijktijdige aanwezigheid binnen een blokperiode van varkens afkomstig uit Nederland, afkomstig uit een lidstaat voor invoer in Nederland (uitsluitend mogelijk voor slachtvarkens) en afkomstig uit een lidstaat voor de doorvoer via een Nederlands verzamelcentrum, is in nationale regelgeving verboden ter beperking van veterinaire risico's.

Gezien de structuur van de Nederlandse varkenshouderij levert dit op dit moment weinig problemen op. Europese regelgeving stelt deze strenge eis echter niet, wel dienen alle dieren binnen een blokperiode dezelfde status te bezitten, ook de buitenlandse varkens. ***Deze strenge nationale eis, waarbij een scheiding van vervoersstromen is aangebracht, kan dus onder voorwaarden versoepeld worden op het moment dat daar vanuit het bedrijfsleven vraag naar komt.***

Op varkensverzamelcentra bestaat de mogelijkheid tot het uitvoeren van monocertificering. Hierbij wordt een partij varkens van één herkomst op het centrum aangevoerd, afgeladen, gekeurd en weer opgeladen. Reiniging en ontsmetting (R&O) van het veevervoermiddel hoeft dan niet plaats te vinden. Een private instantie moet steekproefsgewijs controle uitvoeren op de R&O van het vervoermiddel bij het opladen op de herkomstbedrijven. Voordeel van deze methode is dat de VWA niet bij sorteren en opladen op de herkomstbedrijven aanwezig hoeft te zijn en dat is een lastenverlichting voor het bedrijfsleven. Door slechte communicatie tussen de VWA en de private controle-instantie loopt het systeem van steekproefsgewijze controle van het veevervoermiddel echter helemaal niet. Juist transportmiddelen vormen een groot veterinair risico, zoals is gebleken bij diverse uitbraken van besmettelijke dierziekten in de afgelopen jaren. Bovendien is de bereidheid van het bedrijfsleven tot correcte naleving van de regels rondom de monocertificering slecht en de VWA-dierenartsen handhaven hier onvoldoende op, omdat zij de monocertificering als welzijnsvriendelijk beoordelen. Varkens worden, na gesorteerd en opgeladen te zijn op de boerderij, nog eens helemaal uit en weer in de veewagen gejaagd op het verzamelcentrum om gekeurd te worden. En dat 's zomers vaak in de volle zon! Tevens is het vermeende voordeel van monocertificering achterhaald door de ontwikkeling van brancheprotocollen in de varkenssector. Met de ondertekening van dit brancheprotocol neemt de exploitant van een verzamelcentrum zelf de volledige verantwoordelijkheid op zich voor een correct werkproces tijdens exportcertificering. Documentcontroles van de VWA vinden hierbij nog maar steekproefsgewijs plaats en aanwezigheid van de VWA bij het opladen wordt ook niet meer noodzakelijk geacht. ***De basis voor de monocertificering is hiermee verdwenen en afschaffing, mede gezien de slechte controle op de R&O van de veetransportmiddelen en de geringe bereidheid tot naleving van regelgeving bij monocertificering, is het meest voor de hand liggend.*** Om de monocertificering af te schaffen moet de nationale regelgeving op diverse plaatsen aangepast worden. Op Europees niveau is het begrip monocertificering niet beschreven.

In nationale regelgeving is bepaald dat op een varkensverzamelcentrum per blokperiode van maximaal 50 herkomstbedrijven varkens aangevoerd mogen worden. Dit ter beperking van veterinaire risico's. Voor de afvoer van slachtzeugen vanaf een verzamelcentrum is dit aantal van 50 vaak te beperkt om rendabele partijen tijdens een blokperiode te vormen. Dit leidt tot frauduleuze handelingen om toch aan rendabele partijen te komen, met alle traceringsproblemen bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte van dien. Voor alle andere categorieën varkens dan slachtzeugen vormt de beperking van 50 herkomstbedrijven tijdens een blokperiode geen probleem. Europees is er geen limiet gesteld aan het aantal herkomstbedrijven waarvan dieren aangevoerd mogen worden op een verzamelcentrum. ***Gezien het feit dat slachtzeugen een slachthuis als eindbestemming hebben, waardoor de veterinaire risico's van een grote hoeveelheid herkomstadressen gering zijn, wordt geadviseerd om het maximum aantal van 50 aanvoerbedrijven tijdens een blokperiode voor deze categorie los te laten.*** De bereidheid tot naleving van regelgeving zal hierdoor sterk verbeterd worden en de veterinaire risico's die gelopen worden bij uitbraak van een besmettelijke dierziekte zullen dus verminderen.

Onze nationale regelgeving vereist dat vanaf een varkensverzamelcentrum geen afvoer plaatsvindt van meer dan 30 herkomst UBN's per vervoerseenheden, per exportcertificaat en per eindbestemming. De bedoeling hiervan is om het aantal bedrijfscontacten beperkt te houden zodat een snelle tracersing bij uitbraak van een besmettelijke dierziekte mogelijk is. Er bestaat erg weinig draagvlak bij het bedrijfsleven om de verschillende partijen aan- en afgevoerde varkens op het verzamelcentrum correct gescheiden te houden en de handhaving door de VWA hierop is ook onvoldoende. Als gevolg hiervan moeten bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte op een eindbestemming direct alle tijdens de blokperiode aanwezige herkomstadressen (maximaal 50) in een traceringsonderzoek betrokken worden. ***Dit maakt de eis van een maximum aantal van 30 UBN's per vervoerseenheden, per certificaat en per eindbestemming niet realistisch. Voorstel is dan ook om deze eis, die niet op Europese regelgeving gebaseerd is, los te laten.***

III. Runderverzamelcentra

A. Bouwtechnische eisen

De nationale eisen aan de voorzieningen voor runderen binnen het verzamelcentrum leveren geen problemen op voor het bedrijfsleven. Er is ruimte gegeven binnen de nationale regelgeving voor de bouw van epidemiologische bedrijfseenheden, waardoor er partijen runderen met een verschillende gezondheidsstatus status op het verzamelcentrum gehouden kunnen worden, zonder dat contact tussen deze partijen mogelijk is. Dit komt de handel zeer ten goede. ***Op dit moment mogen nog niet alle categorieën runderen naast elkaar in epidemiologische bedrijfseenheden gehouden worden, maar met een goed bedrijfsprotocol waarbij garanties gegeven worden dat directe en indirecte contacten tussen de verschillende partijen onmogelijk zijn, moet dit wel kunnen.***

Dit bevordert de efficiëntie van een verzamelcentrum en dat gaat weer gepaard met lastenverlichting. De Europese regelgeving beschrijft dit systeem van epidemiologische bedrijfseenheden niet.

B. Werkwijze

Nationaal zijn de eisen voor de aan- en afvoer van runderen op runderverzamelcentra te uitgebreid opgesteld. Met name de mond- en klauwzeeruitbraak van enkele jaren geleden is hiervan de oorzaak. Veel van de destijds opgestelde regels zijn niet meer teruggedraaid. Zo mogen fokrunderen niet meer terug naar een veehouderij als zij op een Nederlands verzamelcentrum verbleven hebben. Hierop zijn ook weer uitzonderingen gemaakt. Uit Nederland afkomstige runderen bestemd voor de mestrij en van daaruit voor de slacht mogen onder allerlei verschillende voorwaarden wel via een verzamelcentrum naar Nederlandse veehouderijen afgevoerd worden. Door deze verschillende voorwaarden zijn op nationaal niveau diverse categorieën van gebruiksrunderen ontstaan, afhankelijk van leeftijd en doel (startkalveren, mestkalveren, weiderunderen). De werkwijze op runderverzamelcentra is door dit alles tamelijk complex geworden, gepaard gaande met veel administratieve lasten (zie ook punt 4.4 "Overige registraties"). ***Advies is de werkwijze en mogelijkheden op runderverzamelcentra op korte termijn volledig te herzien en te vereenvoudigen, waarbij meer aansluiting gezocht moet worden met de Europese regelgeving met slechts een beperkt aantal nationale aanvullingen.*** Dit betekent dat in ieder geval teruggegaan moet worden naar de categorieën fok- en gebruiksrunderen en slachtrunderen, zonder allerlei verdere onderverdelingen in nationale regelgeving. Tevens moeten uit Nederland afkomstige runderen probleemloos zowel voor de nationale markt als de internationale markt verhandeld kunnen worden. Door het I&R-systeem voor runderen met individuele aan- en afvoermeldingen blijven alle vervoersbewegingen controleerbaar. In geval van een crisis kunnen opnieuw beperkende maatregelen opgesteld worden. Hiermee kan zowel een uitgebreide administratieve lastenverlichting tot stand gebracht worden als ook een betere naleving van regelgeving. Dit laatste wordt niet bereikt door het feit dat het bedrijfsleven niet wil naleven, maar dat het bedrijfsleven door de complexiteit van de huidige regelgeving niet weet na te leven.

III. Schapen- of geitenverzamelcentra

A. Bouwtechnische eisen

De eisen aan de voorzieningen voor de dieren binnen een verzamelcentrum zijn voor schapen en geiten een goede afstemming van Europese regelgeving en de veterinaire risico's die wij in ons land lopen. Op dit moment is de behoefte om te werken met epidemiologische bedrijfseenheden in de schapen- en geiten sector nog niet zo hoog. ***Op de lange termijn kan overwogen worden om ook op verzamelcentra van schapen en geiten het gebruik van epidemiologische bedrijfseenheden toe te staan.*** Ook hier kan dit een efficiëntie vergroting van het verzamelcentrum en daarmee gepaard gaande een lastenverlichting tot gevolg hebben.

B. Werkwijze

Nationaal mag op een verzamelcentrum dat erkend is voor schapen en geiten maar één van beide diersoorten tegelijkertijd aanwezig zijn tijdens een blokperiode. Dit geeft een enorme lasten verzwaring voor het bedrijfsleven omdat beide diersoorten vaak tegelijkertijd geëxporteerd worden. Hiervoor moeten nu 2 verschillende blokken aangevraagd worden. Bovendien moeten 2 verschillende vervoersmiddelen c.q. vervoerseenheden gebruikt worden. Deze regel wordt dan ook op grote schaal ontdoken en veel VWA-dierenartsen laten dit oogluikend toe. De Europese regelgeving verbiedt niet dat schapen en geiten tegelijkertijd op een verzamelcentrum aanwezig zijn en in één partij gecertificeerd worden. Veterinair zijn de risico's hiervan gering, mede omdat de schapen en geiten vaak van dezelfde oorsprongsbedrijven afkomstig zijn. ***Het is dan ook wenselijk om ook in ons land de***

gelijktijdige aanwezigheid van schapen en geiten op zowel een verzamelcentrum als op een veewagen toe te staan. Om dit te realiseren zal niet alleen de verzamelregelgeving aangepast moeten worden, maar ook de hygiënevoorschriften in het kader van vervoer van evenhoevigen. Op dit moment is immers het vervoer van meerdere diersoorten in een vervoerseenheid niet toegestaan.

Bij de afvoer van schapen of geiten van een verzamelcentrum dient iedere vervoerseenheid verzegeld te worden met een door de minister goedgekeurd zegel. Een dergelijk zegel bestaat op dit moment nog steeds niet. Verzegeling vindt wel plaats, maar gebeurt met een oormerk, een VWA-loodje, of wat de exploitant van het verzamelcentrum hier anders op verzonnen heeft. Als deze "zegels" al een nummer hebben, wordt dit nergens genoteerd. Deze actie brengt wel administratieve lasten met zich mee, maar heeft weinig toegevoegde waarde en is geen Europese verplichting. **Afschaffing van verzegeling op korte termijn wordt aanbevolen.**

De Europese regelgeving laat verzameling van fok- en mestschapen en -geiten toe op een verzamelcentrum. In Nederland mogen uitsluitend slachtschapen en -geiten op een verzamelcentrum aangevoerd worden. **Op langere termijn zou ook in ons land verzameling van fok- en mestdieren mogelijk gemaakt moeten worden.** Dit kan een behoorlijke lastenverlichting voor het bedrijfsleven met zich meebrengen door de mogelijkheid tot het samenvoegen van kleine partijen met een verschillende herkomst naar eenzelfde eindbestemming. Op korte termijn is de tijd echter nog niet rijp voor versoepelingen. De sector heeft, ook na vereenvoudiging van de regelgeving begin 2006, tot op heden nog geen blijk gegeven zijn verantwoordelijkheid in voldoende mate te kunnen dragen. Er wordt nog steeds op grote schaal illegaal voorverzameld en gefraudeerd met vervoersdocumenten en oormerken. De ontwikkeling van elektronische identificatie en registratie met een centrale database zal deze fraude voor een groot deel terugdringen.

In de toekomst kan eveneens de lengte van de blokperiode generiek opgetrokken worden naar Europees niveau. Op dit moment is dit uitsluitend gebeurd voor slachtschapen en niet voor slachtgeiten. Deze versoepeling zal een lastenverlichting voor het bedrijfsleven met zich meebrengen en tevens betere naleving van regelgeving (minder voorverzamelen).

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor verzamelen

Op korte termijn:

Algemeen

- loslaten 100m afstandseis tot andere bedrijfsgebouwen en vervangen door dubbel hekwerk met 5m. tussenruimte

Varkensverzamelcentra

- versoepeling bouwtechnische eisen binnen de bedrijfsruimte
- toestaan van de aanwezigheid van verschillende categorieën varkens binnen een blokperiode, gescheiden door epidemiologische bedrijfseenheden
- verlenging van de blokperiode voor alle categorieën varkens tot maximaal 6 dagen en tegelijkertijd opheffen van de overligstal
- afschaffen van de melding van binnenlandse blokken voor slachtvarkens
- verwijderen uit de Regeling preventie van de verplichting tot verzegeling van vervoermiddelen
- versoepeling van de regels voor koppeling van vervoerseenheden
- afschaffen monocertificering
- loslaten van het maximum van 50 aanvoeradressen per blokperiode in het geval van slachtzeugen
- loslaten van het maximum van 30 UBN' s per certificaat, per vervoerseenheid en per eindbestemming

Runderverzamelcentra

- uitbreiding van de gebruiksmogelijkheden van de epidemiologische bedrijfseenheden
- volledige herziening en met name vereenvoudiging van de werkwijze op de runderverzamelcentra

Schapen- en geitenverzamelcentra

- aanwezigheid toestaan van zowel schapen als geiten tijdens een blokperiode
- aan- en afvoer van zowel schapen als geiten in één vervoerseenheid toestaan
- afschaffen van de verzegeling van vervoerseenheden bij afvoer van slachtschapen of slachtgeiten van het verzamelcentrum

Op lange termijn (2-3 jaar):

Varkensverzamelcentra

- loslaten van het verbod op gelijktijdige aanwezigheid op een verzamelcentrum van Nederlandse varkens en buitenlandse varkens ten behoeve van invoer in NL dan wel doorvoer door NL

Schapen- en geitenverzamelcentra

- de introductie en het gebruik van epidemiologische eenheden mogelijk maken
- verzamelen van fok- en mestdieren toestaan
- generieke aanpassing van de lengte van de blokperiode naar Europees niveau (niet alleen voor slachtschapen)

2.1.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Voor het instandhouden van de erkenning van verzamelcentra is Europees geen minimale controlefrequentie vastgelegd. Nationaal is een minimale inspectiefrequentie van twee keer per jaar overeengekomen ten behoeve van het onderhoud van de erkenning. Bij deze inspectie worden de bouwtechnische eisen die aan de erkenning gesteld worden en de uitvoeringsvoorschriften getoetst. De vastgestelde inspectiefrequentie wordt stevast niet gehaald omdat reguliere keuringstaken voorrang hebben ten opzichte van inspecties en audits.

Europese regelgeving legt het officiële toezicht op de verzamelcentra bij de officiële dierenarts, maar de dierenartsen die verantwoordelijk worden gesteld voor de gang van zaken op verzamelcentra komen nauwelijks op de hun toegewezen bedrijven. Deze verantwoordelijke dierenartsen hebben dan ook in de regel geen inzicht in de protocollen (als die er al zijn) en het in- en uitslagregister van het verzamelcentrum.

Exporten vanaf de verzamelcentra worden veelal verricht door practitioners (ingehuurde dierenartsen). Tijdens exporten is nooit tijd om de complete bedrijfsadministratie door te lichten. Vaak is er nauwelijks tijd om de daadwerkelijke export correct af te handelen. Twijfels omtrent een juiste werkwijze op een verzamelcentrum worden regelmatig geuit door deze practitioners, maar zelden wordt er tijd vrijgemaakt voor de verantwoordelijke dierenarts om dit nader te onderzoeken. Daar waar tijdens een export een wat diepgaander controle plaatsvindt kunnen de spanningen soms hoog oplopen, met name op de varkensverzamelcentra. Dit wordt mede veroorzaakt omdat de bereidheid tot naleving van regelgeving door de complexiteit er van niet erg groot is en omdat het bedrijfsleven zijn eigen marges bepaald heeft waarbinnen zij wil werken. Als er dan toch een keer een handhavingactie ondernomen wordt, blijft dit in de regel beperkt tot een waarschuwing en soms een brief. Nog zeldzamer vindt opschorting van werkzaamheden op het verzamelcentrum plaats, intrekking van de erkenning is ondenkbaar. Een opschorting duurt gewoonlijk niet lang, want exploitanten van (varkens)verzamelcentra hebben vele contacten die zij gebruiken om de opschorting teniet te doen. Het feit dat dit lukt wordt mede veroorzaakt omdat de dossiervorming bij de VWA slecht is en incidenten te weinig of te summier vastgelegd worden.

Voor de schapenverzamelcentra heeft reeds een versoepeling van de nationale regelgeving plaatsgevonden om te trachten op die manier een betere naleving te verkrijgen. Daarbij is het toezicht op de naleving verscherpt en is er een handhavingsprotocol opgesteld. Deze actie heeft niet tot het gewenste resultaat geleid. Voorverzamelen en fraude met administratie en oormerken vindt nog steeds plaats.

Geconcludeerd kan worden dat de nalevingbereidheid van regelgeving door het bedrijfsleven slecht is, het huidige toezicht ontoereikend is en dat handhaving, zo er al gehandhaafd wordt, geen effect sorteert.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

De kans op uitbraken van besmettelijke dierziekten zit vooral bij de handel in levende dieren en verzamelcentra kunnen dan ook een belangrijke rol spelen in de verspreiding van dierziekten. Het is daarom van het grootste belang dat de bereidheid tot naleving van regelgeving gestimuleerd wordt en dat toezicht en handhaving op de verzamelcentra geoptimaliseerd worden. Vereenvoudiging van de complexe verzamelregelgeving kan helpen de naleving hiervan door het bedrijfsleven te vergroten. Voor de schapenverzamelcentra was gesteld dat de versoepeling van regelgeving teruggedraaid zou worden als het nalevingsniveau na de versoepelingen niet drastisch omhoog zou gaan. Terugdraaien van regelgeving is echter moeilijk. Voorgesteld wordt om de schapenverzamelcentra gewoon mee te nemen in het toezicht- en handhavingspakket zoals hieronder

beschreven. Als onderstaand beleid gevolgd wordt, zal er onherroepelijk hard opgetreden worden waar het echt fout gaat, ook bij de schapen.

Om te voldoen aan de Europese eisen zal de verantwoordelijke dierenarts van een verzamelcentrum in de gelegenheid gesteld moeten worden om minimaal 2 inspectiebezoeken per jaar af te leggen ten behoeve van de instandhouding van de erkenning. Ter bevordering van landelijke uniformiteit en onafhankelijkheid bij deze inspecties wordt aanbevolen om de inspectie samen met een verantwoordelijke dierenarts van een ander team uit te voeren. Dit zou in kosten voor de exploitant van het verzamelcentrum niet uit moeten maken, omdat de benodigde tijd voor inspectie gehalveerd zal worden. De bouwtechnische inspectie van het verzamelcentrum kan jaarlijks uitgevoerd worden, bouwtechnisch zullen er weinig wijzigingen over het jaar op een verzamelcentrum zijn. De bereidheid tot naleving door de exploitant van het verzamelcentrum zal mede bevorderd moeten worden door te helpen met het begrijpen van regels (compliance assistance of naleefhulp). Deze bereidheid kan ook bevorderd worden door de inspectiegegevens openbaar te maken. Er wordt dan ingespeeld op sociale controle. Geringe overtredingen bij de inspectie worden alleen gemeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door de exploitant van het verzamelcentrum en als dat niet gebeurt volgt herinspectie (met tarief). Bij ernstige overtredingen (hoog veterinair afbreukrisico of dierenwelzijn in het geding) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en vindt altijd herinspectie plaats. In de nieuw ontwikkelde "Wet dieren en dierlijke producten" wordt deze mogelijkheid van het opleggen van een bestuurlijke boete geïntroduceerd, ter verhoging van de effectiviteit van de handhaving. Hardnekkige overtreders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en uiteindelijk intrekking van de erkenning. Om de ernst van overtredingen goed in te kunnen schatten en een goede naleefhulp te kunnen bieden is instructie en opleiding van de VWA-dierenarts noodzakelijk (zie Hoofdstuk 6: Scholing).

Indien tijdens exportcertificering door de aanwezige dierenarts constatering gedaan worden die de erkenning van het verzamelcentrum in gevaar brengen, wordt contact opgenomen met de verantwoordelijke dierenarts van het centrum. Voor wat betreft de toezicht- en handhavingsacties die bij een exportcertificering op kunnen treden wordt verwezen naar Hst. 5.2.2 (exportcertificering).

Geconcludeerd kan worden dat de bereidheid tot naleving van regelgeving door het bedrijfsleven gestimuleerd kan worden door vereenvoudiging van regelgeving, compliance assistance en openbaarheid van inspectiegegevens, waarbij inspecties tenminste 2 keer per jaar plaats moeten vinden. De handhaving verloopt verder van melding van de overtreding, naar schriftelijke afhandeling van de overtreding, herinspectie, bestuurlijke boete met herinspectie, tot uiteindelijk schorsing en intrekking van de erkenning.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving verzamelcentra

Huidige situatie:

- ***de bereidheid tot naleving van regelgeving door het bedrijfsleven is slecht***
- ***het huidige toezicht is ontoereikend***
- ***de versoepeling van regelgeving voor schapenverzamelcentra heeft de naleving niet verbeterd***
- ***handhaving, als dit al gebeurt, sorteert geen effect***

Gewenste situatie:

- ***verdere vereenvoudiging van de gehele verzamelregelgeving waardoor mogelijk meer bereidheid tot naleving door het bedrijfsleven ontstaat***
- ***minimum van 2 inspecties per jaar***
- ***uitvoering van de inspecties door de verantwoordelijke dierenarts, in samenwerking met een verantwoordelijke dierenarts van een ander verzamelcentrum***
- ***geven van naleefhulp (compliance assistance)***
- ***openbaarheid van inspectiegegevens***
- ***introduktie van de bestuurlijke boete***
- ***proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtreders)***

2.2 Erkende instellingen, instituten en centra (dierentuinen en proefdierencentra)

Erkende dierentuinen of proefdierencentra houden of fokken één of meerdere soorten dieren ten behoeve van tentoonstelling van dieren en educatie van het publiek en/of de instandhouding van de soorten en/of fundamenteel of toegepast wetenschappelijk onderzoek of het fokken van dieren ten behoeve van dit onderzoek.

2.2.1 Nationale versus Europese regelgeving

In RL 92/65/EEG, bijlage C, zijn de Europese eisen neergelegd voor erkende proefdierencentra en dierentuinen. Nationaal zijn deze eisen uitgewerkt in de RHLDP Hst. 9, artikel 11.

De nationale regelgeving verwijst naar de Europese regelgeving en dit laat dus geen ruimte voor vereenvoudiging. Het erkenningstraject van dierentuinen en proefdierencentra is pas sinds kort opgezet en de bereidheid tot naleving van regelgeving bij het bedrijfsleven is heel groot. Het belang voor het bedrijfsleven om erkend te zijn is ook groot. Bij uitwisseling van dieren tussen erkende bedrijven vervallen bij export in de regel de onderzoeksverplichtingen, die bij diverse diersoorten met veel stress en soms ook sterfte gepaard gaan.

NB: Overigens is de Europese regelgeving betreffende erkende instellingen, instituten en centra complex en er bestaat behoefte aan versoepeling op Europees niveau, maar dat is een ander traject.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor erkende dierentuinen en proefdierencentra

- er is geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving betreffende dierentuinen en proefdierencentra, maar er bestaat ook geen noodzaak voor

2.2.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het erkenningstraject voor dierentuinen en proefdierencentra is nog in volle gang. De eerste bedrijven zijn in 2006 erkend. Over het verloop van het toezicht op deze bedrijven ten behoeve van het erkenningonderhoud zijn nog weinig gegevens bekend. Volgens Europese normen moeten de erkende instellingen onder toezicht staan van de officiële dierenarts en tenminste een maal per jaar bezocht worden om te bepalen of nog voldaan wordt aan de voorwaarden van de afgegeven erkenning. Nationaal is deze eis conform de Europese regelgeving overgenomen en dit jaar zullen meer gegevens betreffende het verloop van het toezicht op deze bedrijven bekend moeten worden.

Dierentuinen en proefdierencentra werken met uitgebreide (keten)voorschriften, zijn zich bewust van hun eigen verantwoordelijkheid en de bereidheid om regelgeving na te leven is groot. Dat moet ook wel, want zeker bij dierentuinen bestaat er een reëel risico op insleep van exotische ziekten (het vermoeden bestaat dat de huidige bluetongue uitbraak veroorzaakt is door de invoer van een wilde herkauwer uit Afrika).

Op dit moment is er dus nog weinig bekend over het verloop van het toezicht op en de handhaving bij erkende dierentuinen en proefdierencentra ten behoeve van het erkenningonderhoud.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Het model voor toezicht en handhaving moet zo veel mogelijk uniform gehouden worden en dat betekent dat hetzelfde traject gevolgd wordt als bij de verzamelcentra. ***Dit houdt in dat altijd hulp bij naleving van de regelgeving geboden wordt (compliance assistance), ook in het traject van nieuwe erkenningen zoals dat op dit moment nog volop loopt. Geringe overtredingen bij inspecties worden alleen ter informatie vermeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door de exploitant van de dierentuin of het proefdierencentrum en als dat niet gebeurt volgt een herinspectie (met tarief). Bij ernstige overtredingen (hoog veterinair afbreukrisico of dierenwelzijn in het geding) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en vindt altijd herinspectie plaats. Hardnekkige overtreders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en intrekking van de erkenning.*** Gezien de structuur van deze sector zullen deze laatste stadia van handhaving zelden bereikt worden. Van de verantwoordelijk dierenarts van deze bedrijven wordt een hoog niveau van kennis verwacht om compliance

assistance te kunnen verlenen, want de regelgeving voor erkende dierentuinen en proefdierencentra is door de vele mogelijkheden van betrokken diersoorten uitgebreid en complex. Gezien deze complexiteit wordt ook geadviseerd om inspecties met een team van twee dierenartsen uit te voeren.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving erkende dierentuinen en proefdierencentra

Huidige situatie:

- door deze relatief nieuwe erkenningvorm zijn nog weinig gegevens betreffende toezicht en handhaving bekend

Gewenste situatie:

- minimum van 1 inspectiebezoek per jaar, uitgevoerd door een team van twee dierenartsen
- geven van naleefhulp (compliance assistance), zowel bij erkenningverlening als erkenningonderhoud
- proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtreders)

2.3 Exportwaardige pluimveebedrijven

Exportwaardige pluimveebedrijven zijn pluimveebedrijven die erkend zijn voor het intracommunautaire handelsverkeer in pluimvee en broedeieren.

2.3.1 Nationale versus Europese regelgeving

De eisen voor exportwaardige pluimveebedrijven zijn Europees vastgelegd in RL 90/539/EEG en nationaal zijn deze eisen uitgewerkt in de RHLDP Hst. 6. ***De nationale regelgeving stijgt niet uit boven de Europese regelgeving, waardoor er dus geen ruimte bestaat voor vereenvoudiging van nationale regelgeving.*** De bereidheid tot naleving van de regelgeving door het bedrijfsleven is correct en levert geen speciale problemen op.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor exportwaardige pluimveebedrijven

- er is geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving betreffende exportwaardige pluimveebedrijven, maar er bestaat ook geen noodzaak voor

2.3.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingbeleid

Volgens Europese norm staan exportwaardige pluimveebedrijven onder toezicht van de officiële dierenarts en moeten tenminste een maal per jaar en bij iedere nieuwe opleg van dieren geïnspecteerd worden ten behoeve van het behoud van de exportwaardigheid. Nationaal is dit op dezelfde manier overgenomen. De norm wordt echter bij lange na niet gehaald, met name het jaarlijkse inspectiebezoek wordt niet uitgevoerd.

De exportwaardige pluimveebedrijven zijn hoog kwalitatieve bedrijven en werken met uitgebreide en strenge ketenvoorschriften (IKB pluimvee). Deze sector is zich uitermate bewust van de eigen verantwoordelijkheid en de bereidheid tot naleving van regelgeving is groot. Bij inspecties worden zelden tekortkomingen aangetroffen waarop gehandhaafd moet worden.

Resumerend kan dus gesteld worden dat het toezicht van de VWA op de exportwaardigheid van pluimveebedrijven tekort schiet, maar dat de risico's hiervan beperkt zijn.

B. Gewenst toezicht- en handhavingbeleid

In de eerste plaats moet gestreefd worden naar het voldoen aan Europese verplichtingen en dat betekent dat de norm van minimaal een inspectiebezoek per jaar en vervolgens bij iedere opleg van dieren gehaald moet worden.

Vervolgens kunnen de inspecties op dezelfde manier uitgevoerd worden als bij de hiervoor besproken erkenningen. Daarbij kan opgemerkt worden dat hulp bij de naleving hier minder relevant zal zijn. Deze sector is bijzonder goed op de hoogte van regelgeving. De pluimveeketen is zo strak georganiseerd in de IKB pluimvee van de eigen branche, dat inspectie door de VWA niet veel verder reikt als administratieve controle van de vereiste onderzoeken bij het pluimvee. Als er al overtredingen zijn, dan zijn zij in de regel gering en voldoet vermelding in het inspectierapport. ***Geconcludeerd kan worden dat het toezicht van de VWA omhoog gebracht moet worden naar de vereiste Europese frequentie. Qua uitvoering van inspecties is hier sprake van toezicht op toezicht door de VWA en de handhaving blijkt in de praktijk niet verder te hoeven gaan dan een vermelding van een geringe tekortkoming in het inspectierapport.***

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving exportwaardige pluimveebedrijven

Huidige situatie:

- **het huidige toezichtniveau is ontoereikend, maar de risico's hiervan zijn beperkt**

Gewenste situatie:

- **er moet voldaan worden aan de Europese norm van 1 inspectiebezoek per jaar en een controlebezoek bij opleg van nieuwe dieren**
- **er wordt gewerkt met een systeem van toezicht op toezicht**
- **geringe overtredingen (er komt niet meer voor) worden vermeld in het inspectierapport**

2.4 Controleposten (voorheen: halteplaatsen)

Controleposten zijn erkende plaatsen waar als huisdier gehouden eenhoevigen, runderen, schapen, geiten of varkens gedurende tenminste 24 uur opgevangen kunnen worden tijdens een lange afstandstransport om te rusten alvorens de reis wordt vervolgd. De dieren worden tijdens deze rustperiode uitgeladen, gevoederd en gedrenkt.

2.4.1 Nationale versus Europese regelgeving

Verordening 1255/97/EG beschrijft de eisen die gesteld worden aan de erkenningverlening, het onderhoud van de erkenning en de werkwijze op erkende controleposten. Een verordening is rechtstreeks toepasselijk op elke lidstaat en de nakoming is verplicht. Nationaal wordt in de Regeling controleposten dan ook slechts verwezen naar de onderdelen uit deze verordening. ***Nationale versoepelingen zijn dus ondenkbaar.*** Het belang van de controleposten in Nederland is overigens gering. Er bestaan slechts vier erkende controleposten, drie voor runderen en één voor paarden. In de Europese regelgeving wordt, onder voorwaarden, de mogelijkheid geboden om een verzamelcentrum of een gebouw van een verzamelcentrum (mede) te erkennen als controlepost. De drie erkende controleposten voor runderen vormen een combinatie met een erkend runderverzamelcentrum. De controlepost voor paarden betreft een zelfstandige erkenning. Grote problemen met de naleving van regelgeving bij deze controleposten worden niet gemeld.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor controleposten

- **er is geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving betreffende controleposten, maar daar bestaat ook geen noodzaak voor**

2.4.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Controleposten staan wettelijk onder toezicht van de officiële dierenarts. Tot 5 januari 2007 werden op Europees niveau regelmatige inspecties van controleposten (toen nog halteplaatsen genoemd) vereist om na te gaan of nog steeds werd voldaan aan de erkenningsvoorwaarden. Sinds 5 januari 2007 moeten deze inspecties met een minimale frequentie van twee keer per jaar uitgevoerd worden. Deze wijziging staat beschreven in Vo 1/2005/EG.

De nationale regelgeving verwijst voor de uitvoering van het toezicht naar de Europese regelgeving. De controleposten zijn echter niet beschreven in een projectplan en er zijn geen inspectielijsten voor gemaakt. Dat houdt in dat er geen toezicht uitgevoerd wordt op de controleposten ten behoeve van het onderhoud van de erkenning. Praktische problemen levert dit nauwelijks op, want het gebruik van de controleposten is sinds de MKZ, toen het gebruik verboden was, niet opgestart. Er worden althans geen werkzaamheden gemeld. Drie van de vier in Nederland aanwezige controleposten maken deel uit van een runderverzamelcentrum. Afgezien van het feit dat het toezicht op de verzamelcentra al ontoereikend is, worden bij inspecties van deze verzamelcentra de eisen voor het onderhoud van de erkenning als controlepost ook niet meegenomen.

Concluderend kan gesteld worden dat er geen toezicht- en handhavingsbeleid uitgevoerd wordt bij controleposten.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Indien de erkenningen als controlepost in stand gehouden moeten worden, zal er 2 keer per jaar een inspectie plaats moeten vinden ten behoeve van het onderhoud van de erkenning. Bij 3 van de 4 controleposten in Nederland kan deze inspectie meegenomen worden met de inspectie van het bijbehorende verzamelcentrum. ***Het toezicht- en handhavingsbeleid van de controleposten moet opgepakt worden en kan, waar de controleposten deel uitmaken van een verzamelcentrum, synchroon met het beleid op de verzamelcentra verlopen.***

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving controleposten

Huidige situatie:

- *er vindt op dit moment geen toezicht, en dus geen handhaving, plaats; er vinden ook geen meldingen van activiteiten op de controleposten plaats*

Gewenste situatie:

- *minimum van 2 inspecties per jaar, ondanks dat de erkenningen slapend lijken te zijn*
- *geven van naleefhulp (compliance assistance)*
- *openbaarheid van inspectiegegevens*
- *introductie van de bestuurlijke boete*
- *proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtredders)*

2.5 Vogelquarantaines

Import van vogels uit bepaalde derde landen is onder voorwaarden toegestaan indien deze vogels na aankomst in de EU gedurende tenminste 30 dagen in erkende quarantainevoorzieningen gehouden worden. Tijdens deze 30-daagse quarantaineperiode vindt onderzoek op aviaire influenza en Newcastle disease plaats. Indien de resultaten van dit onderzoek negatief zijn en er geen vermoeden bestaat van een besmetting met Chlamydia psittaci (papegaaienziekte) worden de dieren aan het einde van de quarantaineperiode door de VWA vrijgegeven.

2.5.1 Nationale versus Europese regelgeving

De eisen voor de erkenningverlening, het onderhoud van de erkenning en de werkwijze binnen de quarantainevoorzieningen zijn op Europees niveau beschreven in Beschikking 2000/666/EG en nationaal uitgewerkt in de RHLDLP Hst. 8, artikel 8.5a tot en met 8.5j en 8.6a. Een Beschikking is in al haar onderdelen bindend en deze beschikking heeft niet veel ruimte gelaten voor eigen nationale invullingen. Het bepalen van de afstand van de quarantainevoorziening tot pluimveebedrijven of andere voorzieningen waar vogels worden gehouden is aan de lidstaten zelf overgelaten. Nederland heeft deze afstand op tenminste 200m gesteld. Gezien de situatie in de wereld betreffende met name aviaire influenza is dit een gegronde eis. Het bedrijfsleven heeft hier ook geen moeite mee.

Wat wel een probleem oplevert is het feit dat het onderzoek op aviaire influenza en Newcastle disease volgens de Europese regelgeving uitgevoerd moet worden in officiële, door de bevoegde autoriteit aangewezen laboratoria. In de nationale regelgeving is hiervoor CIDC-Lelystad aangewezen, waar in verband met hoge overheadkosten ook hoge prijzen voor het onderzoek worden gehanteerd. Als gevolg hiervan worden vogelimporten uit derde landen regelmatig niet bij de VWA gemeld. Uit angst voor een besmetting verricht de importeur meestal nog wel onderzoek op aviaire influenza en Newcastle disease, maar zendt de monsters naar goedkopere laboratoria in het buitenland. Deze handelswijze brengt een groot veterinair risico met zich mee. ***Om naleving van regelgeving te bevorderen en veterinaire risico's te verkleinen wordt geadviseerd om meerdere (goedkopere) laboratoria aan te wijzen voor onderzoek op aviaire influenza en Newcastle disease. In geval van een verdenking kan het bevestigingsonderzoek bij CIDC-Lelystad verricht worden.***

NB1: Overigens zou met een goed en optimaal gebruik van het Tracessysteem de importmelding vanuit de BIP in de regio's terecht moeten komen.

NB2: Er is een wijziging van Beschikking 2000/666/EG in de maak die een verduidelijking, maar tegelijkertijd ook een aanscherping van regelgeving met zich meebrengt, waardoor het risico van frauduleuze handelingen vergroot wordt.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor vogelquarantaines

- op korte termijn moeten meerdere laboratoria aangewezen worden voor het routinematige onderzoek op aviare influenza en Newcastle disease

2.5.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

De Europese regelgeving schrijft voor dat erkende vogelquarantaines bij import van partijen vogels uit derde landen onder toezicht van de officiële dierenarts staan en tenminste bij het begin en op het einde van quarantaineperiodes geïnspecteerd worden om te bepalen of nog steeds aan alle voorschriften die bij de erkenning behoren wordt voldaan. Nationaal zijn geen zwaardere eisen opgesteld. In het projectplan voor vogelquarantaines is een controlefrequentie van twee keer per jaar opgenomen voor het onderhoud van de erkenning. Daarnaast moet de exploitant van de vogelquarantaine de aanvoer van iedere partij vogels melden bij de VWA, zodat tevens de inspectie aan het begin en het einde van de quarantaineperiode uitgevoerd kan worden. De controlefrequentie van 2 keer per jaar is het afgelopen jaar niet gehaald, er zijn slechts 2 van de 16 geplande inspecties in heel Nederland uitgevoerd. Er kan dus gesteld worden dat handhaving op basis van inspecties niet plaatsvindt. Punt hierbij is wel dat deze controlefrequentie niet door Europese en nationale regelgeving wordt ondersteund.

Niet iedere import van vogels uit derde landen op het quarantainestation wordt tenminste 24 uur voor de vermoedelijke aankomst van de partij door de importeur bij de VWA gemeld. De reden hiervan is dat gepoogd wordt om dure laboratoriumkosten te vermijden. De Europese en nationale regelgeving eisen deze importmelding echter wel. Indien deze importen dan niet regionaal uit Traces gehaald worden, vindt geen toezicht op de quarantaine en de aangevoerde partij plaats en dus ook geen handhaving. Dit is kwalijk gezien de AI-dreiging in de wereld. Indien wel importmelding plaats vindt, worden er minimaal 2 inspecties (vaak zelfs 3) verricht, waarbij met name de ingevoerde partij en de monsternamen beoordeeld worden en niet de complete quarantainevoorziening met de uitvoeringsvoorschriften. Tekortkomingen die bij de partijcontrole geconstateerd worden leiden in de regel tot (schriftelijke) waarschuwingen.

Er kan dus geconcludeerd worden dat de frequentie van toezicht bij de vogelquarantaines zwaar onvoldoende is, maar dat de norm ook te hoog is gesteld. Daar waar de wettelijk voorgeschreven inspecties uitgevoerd worden (bij importen) beslaat het toezicht uitsluitend de betreffende ingevoerde partij en beperkt de handhaving zich tot schriftelijke waarschuwingen. Verder worden er partijen vogels ingevoerd die zich aan iedere vorm van toezicht onttrekken.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Het intern opleggen van een controlefrequentie die niet op wetgeving gebaseerd is en vervolgens niet gehaald wordt is zinloos. Er moet gestreefd worden naar het voldoen aan Europese (en nationale) verplichtingen en dat betekent dat de norm van minimaal 2 inspectiebezoeken bij import van vogels uit derde landen gehaald moet worden. Hiervoor moet in de eerste plaats bewerkstelligd worden dat de bereidheid tot melding van de import vergroot wordt. Aanwijzing van meerdere laboratoria voor het reguliere quarantaineonderzoek zou dit kunnen stimuleren. In de tweede plaats moet Traces altijd gecontroleerd worden op meldingen van de BIP betreffende importen van vogels uit derde landen. Indien daarbij blijkt dat importen niet door de exploitant van een vogelquarantaine gemeld worden, zal dit direct als een ernstige overtreding beschouwd moeten worden gezien de veterinaire risico's. Er wordt dus direct een bestuurlijke boete opgelegd naast de verplicht uit te voeren inspecties. Bij recidieven zal intrekking van de erkenning volgen.

Het toezicht bij deze importen uit derde landen zal uitgebreider plaats moeten vinden dan in de huidige situatie. Bij de inspectie zullen zowel de bouwtechnische eisen als de beheersvoorschriften beoordeeld moeten worden. De handhaving hierbij kan op dezelfde manier plaatsvinden als bij de overige besproken erkenningen.

Conclusie is dus dat gestopt kan worden met het uitvoeren van een audit 2 keer per jaar en dat strikte controle op de meldingen van importen uit derde landen gehouden moet worden, terwijl de inspecties bij deze importen geïntensiveerd dienen te worden. De handhaving hierbij volgt het eerder besproken schema.

Bij het erkennen van nieuwe vogelquarantaines blijkt de behoefte aan naleefhulp (compliance assistance) om te kunnen voldoen aan de vastgestelde eisen groot te zijn. Met name de invulling van de open normen in de regelgeving worden als moeilijk ervaren. Dit vereist veel expertise van de voor het bedrijf verantwoordelijke dierenarts. Daarbij moet ervoor gewaakt worden dat de VWA niet de rol van een adviesbureau overneemt.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving vogelquarantaines

Huidige situatie:

- ten behoeve van het erkenningonderhoud wordt een inspectiefrequentie van 2 keer per jaar middels een projectplan opgelegd, die niet gebaseerd is op regelgeving en tevens niet gehaald wordt
- toezicht bij import beperkt zich met name tot de betreffende partij, niet alle facetten van de quarantainevoorziening worden bij het toezicht meegenomen
- handhaving beperkt zich tot schriftelijke waarschuwingen
- er vinden importen plaats die zich aan iedere vorm van toezicht en handhaving onttrekken

Gewenste situatie:

- stoppen met het voorschrijven van 2 keer per jaar een inspectie en het toezicht beperken tot de wettelijk voorgeschreven inspecties bij import, die dan tevens het reguliere wettelijke toezicht ten behoeve van het onderhoud van de erkenning moeten omvatten
- Traces controle op het doen van importmeldingen
- een streng handhavingsbeleid voor importeurs die geen meldingen doen (bestuurlijke boete naast de inspectie, bij hardnekkige overtreders intrekking erkenning)
- openbaarheid van inspectiegegevens
- proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtreders)
- geven van naleefhulp (compliance assistance), zowel bij erkenningverlening als erkenningonderhoud

2.6 Algemene quarantaine- of isolatievoorzieningen

Bij exporten van diverse diersoorten kan het voorkomen dat het bestemmingsland een quarantaine of isolatie voorafgaand aan de export eist. Soms zijn dan de eisen aan deze voorzieningen beschreven, maar vaker ook niet. In dat laatste geval wordt een door de VWA goedgekeurde inrichting, waar dieren in afzondering worden

gehouden zonder direct of indirect contact met andere dieren teneinde gedurende een bepaalde periode deze dieren te observeren en te testen ten behoeve van export naar lidstaten of derde landen, als quarantaine- of isolatie voorziening beschouwd.

2.6.1 Nationale versus Europese regelgeving

In RL 91/496/EEG bijlage B zijn enkele algemene, basale eisen voor quarantainestations bij import beschreven. Nationaal bestaat er geen specifieke regelgeving betreffende de eisen aan willekeurige quarantaine- of isolatievoorzieningen. Intern heeft de VWA een instructie opgesteld, die als leidraad dient in gevallen waar quarantaine of isolatie vereist is. Deze instructie heeft geen wettelijke basis. Het werken met deze instructie houdt in dat de VWA voorzieningen af kan keuren als quarantaine of isolatie. Ook kan een reeds opgestarte isolatie door onjuiste handelingen verbroken verklaard worden, waardoor een geplande export geannuleerd moet worden. Hiervoor is dan geen onderbouwing in nationale wetgeving. Dit kan een schadeclaim tot gevolg hebben. ***Geadviseerd wordt om regels betreffende de quarantaine- of isolatievoorziening in nationale regelgeving op te nemen, zodat de wettelijke norm zowel voor de VWA als het bedrijfsleven vast ligt.*** Dit betekent geen vereenvoudiging van regelgeving, maar schept wel duidelijkheid voor het bedrijfsleven en geeft een wettelijke basis aan (af)keuringbeslissingen van de VWA bij de beoordeling van quarantaine- of isolatievoorzieningen.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor algemene quarantaine- of isolatievoorzieningen

- opname op korte termijn van eisen voor quarantaine- of isolatievoorzieningen in de nationale regelgeving (RHLDLP)

2.6.1 Toezicht en handhaving

A. *Huidige toezicht- en handhavingsbeleid*

Het huidige toezicht op een algemene quarantaine- of isolatievoorziening is niet gebaseerd op vastgestelde nationale of Europese regelgeving. In een interne VWA-instructie zijn de eisen omschreven waar een dergelijke voorziening aan zou moeten voldoen. Inspectie van de quarantaine- of isolatiestal dient bij aanvang en aan het einde (ten tijde van de exportcertificering) plaats te vinden en bij wat langer durende isolaties in de regel ook tussentijds. Hier wordt niet consequent mee omgegaan. De uitvoering van het toezicht richt zich op het voldoen aan de in de werkinstructie omschreven eisen. Soms worden de eisen (of aanvullende eisen) door het land van bestemming van de partij aangegeven en in dat geval richt het toezicht zich op de eisen die het betreffende land stelt. Bij het niet voldoen aan de omschreven voorwaarden wordt de quarantaine of isolatie afgekeurd of als verbroken beschouwd en dan moet er opnieuw opgestart worden. Hier wordt niet strikt op gehandhaafd. Veel dierenartsen zijn bang voor klachten of schadeclaims of voelen zich zonder achterliggende regelgeving niet zeker van hun zaak. ***Dit alles geeft disuniformiteit in het toezicht- en handhavingsbeleid bij de quarantaine- of isolatievoorzieningen en onvrede bij het bedrijfsleven.***

B. *Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid*

Vastleggen in wetgeving van de eisen die gesteld worden aan algemene quarantaine- of isolatievoorzieningen zal een betere basis vormen voor een consequent toezichtbeleid. Goed uitgevoerd toezicht leidt tot een eenduidig resultaat: de voorziening voldoet of voldoet niet. ***Als de voorziening niet voldoet kan de quarantaine of isolatie niet opgestart worden. Een opgestarte quarantaine of isolatie moet afgebroken worden als de uitvoeringsvoorschriften niet nagevolgd worden.*** In het laatste geval moet weer van voren af aan begonnen worden. ***Bij de opstart van de quarantaine of isolatie moet naleefhulp geboden worden.***

Conclusies en aanbevelingen m.b.t .toezicht en handhaving algemene quarantaine- of isolatievoorzieningen

Huidige situatie:

- het toezicht-en handhavingbeleid is niet gebaseerd op wettelijke regelgeving
- toezicht en handhaving worden niet landelijk uniform uitgevoerd

Gewenste situatie:

- eenduidig toezicht- en handhavingsbeleid door opname van de VWA-werkinstructie in regelgeving
- er bestaat slechts 1 handhavingactie bij niet voldoen aan de vastgestelde eisen in alle stadia van een te doorlopen quarantaine of isolatie: afkeuren van de voorziening en opnieuw opstarten
- geven van naleefhulp (compliance assistance) bij de opstart van een quarantaine of isolatie

3. ERKENNINGEN EN GERELATEERDE WERKZAAMHEDEN LEVENDE PRODUCTEN

In dit hoofdstuk worden de diverse erkenningen die de VWA kan verlenen op het gebied van levende producten in ogenschouw genomen. Knelpunten op het gebied van regelgeving bij de diverse types van erkenningen worden geanalyseerd en waar mogelijk, en waar Europese regelgeving dit toelaat, wordt de weg naar een werkbare oplossing aangegeven. Alle besproken erkenningvormen eindigen met een voorstel voor een effectief toezichts- en handhavingsbeleid.

Zie ook Bijlage I voor een compleet overzicht van de diverse bedrijfstypes en werkzaamheden op het gebied van levende dieren en levende producten binnen de VWA.

3.1.1 Spermawincentra

Spermawincentra zijn officieel erkende en officieel gecontroleerde inrichtingen waar sperma wordt gewonnen dat is bestemd voor kunstmatige inseminatie.

3.1.1. Nationale versus Europese regelgeving

Op basis van de Europese regelgeving is de intracommunautaire handel in sperma uitsluitend mogelijk vanaf erkende instellingen. De eisen voor het intracommunautaire handelsverkeer van sperma van runderen zijn vastgelegd in RL 88/407/EEG. Voor varkens is dit RL 90/429/EEG en voor paarden, schapen en geiten RL 92/65/EEG, bijlage D. In de Nederlandse regelgeving zijn de eisen voor winning en verhandeling van zowel runder- varkens-, als paardensperma neergelegd in de RHLDLP Hst. 9, het Besluit eisen dierlijk sperma en spermawincentra en vervolgens per diersoort de Regeling rundersperma, de Regeling varkenssperma en de Regeling paardensperma. Deze eisen betreffen zowel de winning en verhandeling van sperma voor het nationale, als het intracommunautaire handelsverkeer.

Voor schapen en geiten is uitsluitend de productie en verhandeling van sperma voor het intracommunautaire handelsverkeer vastgelegd in de RHLDLP. Het Besluit eisen dierlijk sperma en spermawincentra, waarbij ook voor het nationale handelsverkeer eisen aan het sperma gesteld worden, treedt pas op een nader te bepalen tijdstip voor schapen en geiten in werking.

De veterinaire risico's van uit spermawincentra afkomstig sperma zijn door de hoge kwaliteit van met name de runder- en varkensspermawincentra gering. Mocht er echter op een wincentrum een dierziekte uitbreken dan is er via het uitgeleverde sperma een snelle verspreiding mogelijk. Met name in de runder- en paardensector wordt gebruik gemaakt van diepvriessperma. Dit sperma moet een verplichte quarantaineperiode van 30 dagen ondergaan alvorens zij uitgeleverd kan worden. Eventuele besmettelijke dierziekten op het wincentrum kunnen in die periode onderkend worden alvorens verspreiding via het sperma heeft plaatsgevonden.

A. Bouwtechnische eisen

Europese en nationale eisen zijn goed op elkaar afgestemd. Alleen voor varkens gaat de nationale regelgeving verder dan Europese regelgeving in de eis dat de afstand tot gebouwen van overige bedrijven waar varkens worden gehouden minimaal 100m moet zijn. Varkenssperma wordt met name vers uitgeleverd, zonder quarantaineperiode van het sperma. Een eventuele dierziekte kan via het sperma al ruim verspreid zijn, voordat er een diagnose gesteld is. Of een 100m afstandseis de insleep en verspreiding van een dierziekte kan beperken is nog maar de vraag. **Een alternatief voor de afstandseis is een dubbele omheining van het wincentrum met een tussenruimte van 5 meter tussen de hekwerken en overdrukventilatie.** Op deze manier zijn de veterinaire risico's ook te beperken. Overigens vormt de afstandseis geen knelpunt voor het bedrijfsleven. Vele varkensspermawincentra hanteren zelf nog hogere normen ter vrijwaring van dierziekerisico's.

Op dit moment is de productie van diepvries varkenssperma in volle ontwikkeling. Op Europees niveau is echter nog geen verplichte opslagperiode van 30 dagen vastgelegd alvorens uitlevering van dit sperma plaats mag vinden. Bij diepvriessperma van andere diersoorten is dit wel geregeld. **De afstandseis kan vervallen op het moment dat alle varkenssperma als diepvriessperma uitgeleverd gaat worden en dit sperma, net als bij de andere diersoorten, een verplichte quarantaine van 30 dagen voorafgaand aan de uitlevering heeft moeten ondergaan.** Hier zal nog veel tijd overheen gaan.

De bereidheid tot naleving van regelgeving is al groot bij de varkensspermawinsector en de bovengenoemde aanbevelingen zullen hierin weinig verandering brengen.

B. Werkwijze

De nationale regelgeving voor de productie van sperma bestemd voor het intracommunautaire handelsverkeer is zowel voor runder-, varkens-, paarden-, als geiten- en schapensperma een weerspiegeling van de Europese regelgeving. ***Er bestaat dus geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving ten behoeve van de productie van sperma voor het intracommunautaire handelsverkeer.***

De productie van runder- of varkenssperma voor het nationale handelsverkeer moet aan dezelfde eisen voldoen als de productie voor het intracommunautaire handelsverkeer. Er gaan stemmen op om deze productie vrij te geven. De Nederlandse (rundvee)fokkerij is van wereldfaam en heeft een naam hoog te houden. Productie van sperma voor de nationale markt onder soepeler voorwaarden brengt risico's van vermenging met sperma voor het intracommunautaire handelsverkeer met zich mee. Gepaard gaande hiermee zijn er ook grotere risico's voor verspreiding van dierziekten. Het draagvlak voor deze versoepeling is ook bij het bedrijfsleven gering. ***Geadviseerd wordt om géén vereenvoudiging van regelgeving door te voeren voor de productie van varkens- en rundersperma voor uitsluitend de nationale markt.***

Voor de productie van sperma van schapen en geiten wat uitsluitend voor het nationale handelsverkeer is bestemd, is (nog) geen regelgeving opgesteld. Deze nationale productie neemt overigens steeds grotere vormen aan. ***Een basaal eisenpakket voor de spermaproductie van schapen en geiten voor het nationale handelsverkeer, gebaseerd op mogelijke overdracht van besmettelijke dierziekten wordt sterk aanbevolen.*** De huidige bluetongue uitbraak, waarbij verspreiding via het sperma mogelijk is, bevestigt dit. Ook het bedrijfsleven staat hier positief tegenover. Deze wincentra zouden dan in een PVE-verordening ondergebracht kunnen worden.

De paardenspermawincentra kennen op dit moment al een scheiding in centra die uitsluitend sperma winnen voor de nationale markt en centra die (mede) produceren voor het intracommunautaire handelsverkeer. Beide vallen onder dezelfde Europese en nationale regelgeving, met een geringe versoepeling voor de wincentra die uitsluitend voor de nationale markt produceren en tevens aangesloten zijn bij de PVE (Certificering Hengstenhouderij). De wincentra die uitsluitend voor de nationale markt produceren worden gecontroleerd door de PVE. De regelgeving is door de PVE veel soepeler geïnterpreteerd dan door de VWA en er is een enorme scheefgroei ontstaan tussen de wincentra die uitsluitend voor de nationale markt produceren en de centra die (mede) voor het intracommunautaire handelsverkeer produceren. Daarnaast bestaat er ook nog een grote groep illegaal werkzame wincentra die met name voor de nationale markt produceren. Zonder medewerking van de stamboeken, die dekkingen en geboortes registreren, zijn deze illegale wincentra nauwelijks aan te pakken. ***Gezien het feit dat er weinig veterinaire risico's zijn met het paardensperma, het draagvlak om te voldoen aan regelgeving bij de nationaal producerende wincentra gering is, de scheefgroei tussen nationaal en intracommunautair producerende centra groot is en de controle op het voldoen aan de regelgeving zonder medewerking van de stamboeken moeilijk is, wordt geadviseerd om de uitsluitend nationaal producerende paardenspermawincentra volledig los te koppelen van Europese regelgeving. Deze centra kunnen dan onder vereenvoudigde voorwaarden in een PVE-verordening ondergebracht worden.*** Hierdoor kan meer draagvlak om te voldoen aan regelgeving ontstaan.

NB: Op dit moment loopt er nog een samenwerkingsproject van VWA, PVE en AID met als doel de illegaal werkende paardenspermawincentra onder toezicht van de VWA te plaatsen.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor spermawincentra

Op korte termijn:

- toestaan van een dubbele omheining van een varkensspermawincentrum met een tussenruimte van 5 meter tussen de hekwerken en overdrukventilatie als alternatief voor de afstandseis van 100m van overige bedrijven waar varkens worden gehouden
- er bestaat geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving ten behoeve van de productie van sperma voor het intracommunautaire handelsverkeer
- geadviseerd wordt om géén vereenvoudiging van regelgeving door te voeren voor de productie van varkens- en rundersperma voor uitsluitend de nationale markt.
- het opstellen van een PVE-verordening voor de spermaproductie van schapen en geiten voor het nationale handelsverkeer, gebaseerd op mogelijke overdracht van besmettelijke dierziekten, wordt sterk aanbevolen
- geadviseerd wordt om de paardenspermawincentra die uitsluitend produceren voor de nationale markt uit de Regeling paardensperma te halen; deze centra kunnen vereenvoudigd in een PVE-verordening ondergebracht worden

Op lange termijn (5 jaar of meer):

- opheffen van de 100m afstandseis voor varkensspermawincentra tot andere bedrijfsgebouwen waar varkens worden gehouden als uitsluitend met diepvriessperma gewerkt wordt en dit sperma 30 dagen in quarantaine verbleven heeft alvorens op de markt gebracht te worden

3.1.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Europese regelgeving eist dat tenminste twee keer per jaar (1 keer per jaar voor paarden-, schapen-, of geitenspermawincentra met uitsluitend seizoensgebonden activiteiten) in het kader van permanente controle op de naleving van de eisen inzake erkenning een controle wordt verricht door een officiële dierenarts. Nationaal wordt naar de Europese regelgeving verwezen. De inspectiefrequentie op de erkende spermawincentra wordt, met uitzondering van runderspermawincentra, landelijk niet gehaald.

Inspectierapporten met geconstateerde tekortkomingen worden naar de bedrijven verzonden en in het algemeen is de bereidheid tot naleving van regelgeving goed en worden de tekortkomingen binnen de gestelde tijd verholpen, een enkele keer met enige weerstand. Harde handhavingmaatregelen zijn eigenlijk nooit noodzakelijk. Zeker in de runderspermasector, maar ook in de varkensspermasector, zijn de belangen te groot om risico van schorsing van de erkenning te lopen.

Er bestaat geen nationaal toezicht- en handhavingsbeleid voor sperma van schapen of geiten voor uitsluitend de nationale markt, terwijl dit uit veterinaire oogpunt wel wenselijk is.

Er bestaat een groep van paardenspermawincentra die onder toezicht van de VWA behoren te vallen (of zich onder toezicht van de PVE kunnen stellen als zij uitsluitend sperma voor de nationale markt produceren), maar zich aan iedere vorm van toezicht onttrekken en in de illegaliteit werken. In een samenwerkingsverband tussen PVE, AID en VWA wordt geprobeerd deze wincentra in beeld te krijgen en onder toezicht te plaatsen.

Resumerend kan dus gesteld worden dat:

- *het toezicht van de VWA op de erkende spermawincentra (m.u.v. de runderspermawincentra) tekort schiet, maar dat de bereidheid tot naleving van regelgeving groot is en de risico's beperkt zijn;*
- *er geen beleid bestaat voor winning van sperma van schapen of geiten voor de nationale markt;*
- *er een groep van paardenspermawincentra bestaat die zich aan iedere vorm van toezicht onttrekt.*

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Om te voldoen aan de Europese eisen zal de verantwoordelijke officiële dierenarts van een erkend spermacentrum in de gelegenheid gesteld moeten worden om minimaal 2 inspectiebezoeken per jaar af te leggen ten behoeve van toezicht op en instandhouding van de erkenning (1 keer per jaar bij paarden-, schapen-,

of geitenspermawincentra met uitsluitend seizoensgebonden activiteiten). In het kader van landelijke uniformiteit en onafhankelijkheid bij deze inspecties wordt aanbevolen om de inspectie samen met een verantwoordelijk dierenarts van een ander centrum uit te voeren. Dit wordt ook aanbevolen omdat er veel kennis van zaken noodzakelijk is om bij de spermawincentra een correcte inspectie uit te kunnen voeren. Geringe overtredingen bij de inspectie worden alleen gemeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door de exploitant van het wincentrum en als dat niet gebeurt volgt herinspectie (met tarief). Bij ernstige overtredingen (hoog veterinaire afbreukrisico of dierenwelzijn in het geding) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en vindt altijd herinspectie plaats. Hardnekkige overtreders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en uiteindelijk intrekking van de erkenning. In alle stadia van overtredingen wordt naleefhulp geboden, evenals bij erkenningverlening. Het zal zeldzaam zijn dat er bij spermawincentra ernstige overtredingen of hardnekkige overtreders gevonden worden. Om de ernst van overtredingen goed in te kunnen schatten en een goede naleefhulp te kunnen bieden is instructie en opleiding van de VWA-dierenarts noodzakelijk (zie Hoofdstuk 6: Scholing). Zeker bij runder- en varkensspermawincentra heeft de officiële dierenarts te maken met hoog gekwalificeerde mensen die onkunde niet tolereren.

Om de productie van schapen- of geitensperma voor uitsluitend de nationale markt onder toezicht te plaatsen is het opstellen van regelgeving noodzakelijk. Gezien het relatief geringe belang van dit sperma op de markt, kan de winning van dit sperma het beste onder PVE-toezicht geplaatst worden, net als de winning van paardensperma uitsluitend voor de nationale markt.

Op dit moment staan nog steeds niet alle illegaal werkende paardenspermawincentra onder toezicht, terwijl dit wel wettelijk vereist is. Het is daarom noodzakelijk om de samenwerking met PVE en AID voort te zetten ten einde deze wincentra onder toezicht te plaatsen. Dit is tevens nodig om de erkende paardenspermawincentra bereid te houden tot naleving van regelgeving.

Geconcludeerd kan worden dat:

-Het toezicht op de erkende wincentra naar de vereiste frequentie omhoog gebracht moet worden en dat de handhavingsacties van uitsluitend een vermelding in het inspectierapport op kunnen lopen tot intrekking van de erkenning. Daarbij wordt in alle stadia van handhaving en bij erkenningverlening naleefhulp geboden.

-Productie van schapen- of geitensperma voor de nationale markt moet onder toezicht geplaatst worden door middel van het opstellen van regels hieromtrent.

-Illegaal werkende paardenspermawincentra moeten verder getraceerd worden in een samenwerkingsverband met AID en PVE en onder toezicht geplaatst worden.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving spermawincentra

Huidige situatie:

- de wettelijk vastgestelde inspectiefrequentie van 2 keer per jaar in het kader van toezicht wordt niet gehaald
- de in inspectierapporten vermelde tekortkomingen worden in de regel verholpen
- er bestaat geen toezichtbeleid voor winning van schapen- of geitensperma voor de nationale markt
- er bestaat een groep illegale paardenspermawincentra die zich aan het verplichte toezicht onttrekken, hier wordt een actie op gevoerd door VWA, i.s.m. AID en PVE

Gewenste situatie:

- minimum van 2 inspecties per jaar door een team van 2 dierenartsen in het kader van het verplichte toezicht
- geven van naleefhulp (compliance assistance), ook bij de erkenningverlening
- introductie van de bestuurlijke boete
- proportionele handhavingsacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtreders)

- onder toezicht plaatsen (bij voorkeur bij PVE) van de productie van schapen- of geitensperma voor de nationale markt
- continueren van de samenwerking tussen AID, PVE en VWA om de illegaal werkende paardenspermawincentra onder het wettelijk voorgeschreven toezicht te plaatsen

3.2 Quarantaineruimten ten behoeve van toevoeging aan spermawincentra

Alvorens stieren of beren kunnen toetreden tot een spermawincentrum moeten zij in een erkende quarantaineruimte verblijven, waar zij op diverse dierziekten getest worden. Deze verplichting is in Europese regelgeving neergelegd in RL 88/407/EEG voor stieren en in RL 90/429/EEG voor beren. Nationaal zijn de eisen voor deze quarantaine uitgewerkt in de Regeling rundersperma en de Regeling varkenssperma.

3.2.1 Nationale versus Europese regelgeving

A. *Bouwtechnische eisen*

In Europese regelgeving is geen uitwerking gegeven aan de eisen voor quarantaineruimten t.b.v. de toevoeging aan spermawincentra. De nationale bouwtechnische eisen die aan de bedrijfsruimte gesteld worden zijn erg basaal. ***Vereenvoudiging van de eisen aan het bedrijfsgebouw waar de quarantaine voor stieren of beren plaats vindt, zal een verhoogd risico op insleep van dierziekten tot resultaat hebben en wordt dus niet aanbevolen.*** Voor quarantaineruimten voor beren geldt nationaal weer de eis dat de afstand tot gebouwen van overige bedrijven waar varkens worden gehouden minimaal 100m moet zijn. ***Dezelfde redenatie als bij de spermawincentra betreffende het loslaten van deze 100m afstandseis geldt hier ook.***

B. *Werkwijze*

Nationale regelgeving vereist de aanwezigheid van een uitgebreid individueel dierregister op de quarantaineruimte van de beren of de stieren. De meeste quarantaineruimten, met name in de rundersector, zijn verbonden met één spermawincentrum. Op dit wincentrum wordt een complete administratie bijgehouden, ook van de onderliggende quarantaineruimte. De gegevens van de dieren in de quarantaineruimte moeten immers, na verplaatsing vanuit de quarantaine naar het wincentrum, toch in het databestand van het wincentrum opgenomen worden. Op de quarantaineruimte bevindt zich dan slechts een lijst met aanwezige dieren om dubbele administratie te vermijden. De VWA handhaaft niet op deze te beknopte administratie op de quarantaineruimte. ***Het moet mogelijk zijn voor gekoppelde wincentra en quarantaineruimten om te werken met een centrale administratie.*** Dat levert een aanzienlijke administratieve lastenverlichting op en een betere naleving van de nationale regelgeving. Europese regelgeving laat dit toe.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor quarantaineruimten t.b.v. toevoeging aan spermawincentra

Op korte termijn:

- vereenvoudiging van de bouwtechnische eisen aan de bedrijfsruimten voor stieren of beren zal een verhoogd risico op insleep van dierziekten tot resultaat hebben en wordt niet aanbevolen
- toestaan van een dubbele omheining van een quarantaineruimte voor beren met een tussenruimte van 5 meter tussen de hekwerken en overdrukventilatie als alternatief voor de afstandseis van 100m van overige bedrijven waar varkens worden gehouden
- toestaan dat wincentra die met gekoppelde quarantaineruimten werken één centrale administratie voeren

Op lange termijn (5 jaar of meer):

- opheffen van de 100m afstandseis voor quarantaineruimten voor beren tot andere bedrijfsgebouwen waar varkens worden gehouden als uitsluitend met diepvriessperma gewerkt wordt en dit sperma 30 dagen in quarantaine verbleven heeft alvorens op de markt gebracht te worden

3.2.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op de erkende quarantaineruimte voor stieren of beren is in de nationale regelgeving neergelegd bij de officiële dierenarts. De frequentie van inspectie is hierbij niet aangegeven, maar in de projectplannen worden de inspecties van de quarantaineruimten vastgesteld op 2 keer per jaar, net als de spermawincentra ten behoeve waarvan zij erkend zijn. Deze inspectiefrequentie op de erkende quarantaineruimten wordt, met uitzondering van de quarantaineruimten ten behoeve van toevoeging aan runderspermawincentra, landelijk niet gehaald. Door het tekortschieten van het toezicht op de quarantaineruimten (voor beren) ontstaat geregeld een situatie dat beren in de quarantaineruimte geplaatst worden of vanuit de quarantaine tot het varkensspermawincentrum toegelaten worden, zonder dat zij aan alle eisen hebben voldaan. Hierop wordt dan niet of te laat gehandhaafd, in de regel "oplossend".

Conclusie: het toezicht en daarmee ook de handhaving schiet te kort op de quarantaineruimten t.b.v. toevoeging aan spermawincentra, met name bij varkens

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Om correct toezicht uit te kunnen oefenen zal de verantwoordelijke officiële dierenarts van een erkende quarantaineruimte in de gelegenheid gesteld moeten worden om minimaal 2 inspectiebezoeken per jaar af te leggen ten behoeve van toezicht en de instandhouding van de erkenning. In de regel worden deze inspecties tegelijkertijd uitgevoerd met de inspecties van het bijbehorende spermawincentrum. Geringe overtredingen bij de inspectie worden alleen gemeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door de exploitant van de quarantaineruimte en als dat niet gebeurt volgt herinspectie (met tarief). Bij ernstige overtredingen (hoog veterinaire afbreukrisico of dierenwelzijn in het geding) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en vindt altijd herinspectie plaats. Hardnekkige overtreders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en uiteindelijk intrekking van de erkenning. In alle stadia van overtredingen wordt naleefhulp geboden, evenals bij erkenningverlening.

Conclusie: het toezicht op de quarantaineruimten t.b.v. toevoeging aan wincentra moet naar de vastgestelde frequentie omhoog gebracht worden en de handhavingsacties kunnen van uitsluitend een vermelding in het inspectierapport oplopen tot intrekking van de erkenning. In alle stadia van handhaving en bij erkenningverlening moet naleefhulp worden geboden.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving quarantaineruimten t.b.v. toevoeging aan spermawincentra

Huidige situatie:

- de vastgestelde inspectiefrequentie van 2 keer per jaar wordt niet gehaald, waardoor het toezicht en de handhaving aantoonbaar te kort schieten

Gewenste situatie:

- minimum van 2 inspecties per jaar in het kader van het verplichte toezicht
- geven van naleefhulp (compliance assistance), ook bij de erkenningverlening
- introductie van de bestuurlijke boete
- proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtreders)

3.3 Runderspermaopslagcentra

Runderspermaopslagcentra zijn officieel erkende en officieel gecontroleerde inrichtingen waar rundersperma wordt opgeslagen dat is bestemd voor kunstmatige inseminatie.

3.3.1 Nationale versus Europese regelgeving

De Europese regels voor erkende runderspermaopslagcentra zijn neergelegd in RL 88/407/EEG. Nationaal zijn deze regels verwerkt in de RHLDP Hst. 9. In een erkend runderspermaopslagcentrum mag rundersperma wat in een erkend wincentrum gewonnen is opgeslagen worden, alsmede runderembryo's die door erkende embryoteams gewonnen zijn.

De nationale regelgeving kent noch bouwtechnisch noch in werkwijze binnen het centrum aanscherpingen van betekenis ten opzichte van de Europese regelgeving. ***Er bestaat dus geen basis voor vereenvoudiging van nationale regelgeving.*** Dat is ook niet nodig, want er bestaat voldoende bereidheid tot naleving van de regelgeving omtrent de runderspermaopslagcentra, waarvan er overigens slechts enkelen in Nederland erkend zijn.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor runderspermaopslagcentra

- er bestaat geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving betreffende runderspermaopslagcentra, maar er bestaat ook geen noodzaak voor

3.3.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op de erkende runderspermaopslagcentra is zowel in Europese als nationale regelgeving neergelegd bij de officiële dierenarts. Ten behoeve van dit toezicht is een verplichte inspectiefrequentie van minimaal 2 keer per jaar vastgesteld. Deze inspectiefrequentie op de erkende runderspermaopslagcentra wordt redelijk gehaald. Het toezicht leidt tot op heden niet tot grote handhavingacties, maar dit erkenningstype bestaat ook nog maar kort en er zijn nog weinig runderspermaopslagcentra. Tekortkomingen worden direct opgelost.

Geconcludeerd kan worden dat het toezichtbeleid op de runderspermaopslagcentra redelijk functioneert.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Om blijvend correct toezicht uit te kunnen blijven oefenen zal de verantwoordelijke officiële dierenarts van een erkend runderspermaopslagcentrum in de gelegenheid gesteld moeten worden om minimaal 2 inspectiebezoeken per jaar af te leggen. Om een uniform handhavingsbeleid uit te voeren zullen de acties bij overtredingen hetzelfde moeten zijn als bij spermawincentra of quarantaineruimten. Dus geringe overtredingen bij de inspectie worden alleen gemeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door de exploitant van het runderspermaopslagcentrum en als dat niet gebeurt volgt herinspectie (met tarief). Bij ernstige overtredingen (hoog veterinaire afbreukrisico) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en vindt altijd herinspectie plaats. Hardnekkige overtreders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en uiteindelijk intrekking van de erkenning. In alle stadia van overtredingen wordt naleefhulp geboden, evenals bij erkenningverlening.

Conclusie: het toezicht op de erkende runderspermaopslagcentra moet op de vastgestelde frequentie gehandhaafd blijven en de handhavingsacties kunnen van uitsluitend een vermelding in het inspectierapport oplopen tot intrekking van de erkenning. In alle stadia van handhaving en bij erkenningverlening moet naleefhulp worden geboden.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving runderspermaopslagcentra

Huidige situatie:

- de vastgestelde inspectiefrequentie van 2 keer per jaar in het kader van toezicht wordt redelijk gehaald en geconstateerde tekortkomingen worden direct opgelost

Gewenste situatie:

- mogelijkheid blijven geven aan de verantwoordelijke officiële dierenarts tot uitvoering van het verplichte minimale aantal van 2 inspecties per jaar in het kader van toezicht
- geven van naleefhulp (compliance assistance), ook bij de erkenningverlening
- introductie van de bestuurlijke boete
- proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtreders)

3.4 Embryo(productie)teams

Een embryoteam is een erkende groep technici of een organisatievorm onder toezicht van een teamdierenarts, bevoegd om embryo's te verzamelen, te behandelen of op te slaan. Een embryoproductieteam is tevens erkend voor de bevruchting in vitro. Op dit moment bestaan er uitsluitend erkende embryoteams voor runderen en voor paarden in Nederland. Alleen erkende teams mogen produceren voor het intracommunautaire handelsverkeer.

3.4.1 Nationale versus Europese regelgeving

De eisen die gesteld worden aan embryoteams die produceren voor het intracommunautaire handelsverkeer zijn op Europees niveau voor runderembryoteams neergelegd in RL 89/556/EEG en voor paardenembryoteams in RL 92/65/EEG, bijlage D Hst. III. Nationaal is deze Europese regelgeving verwoord in de RHLDP Hst.10. Erkende embryoteams voor andere diersoorten dan de genoemde twee zijn in Nederland (nog) niet aanwezig. Op experimentele basis vindt overigens wel embryowinning bij andere diersoorten plaats. Ook vindt op experimentele basis in vitro bevruchting voor de winning van runderembryo's plaats. Deze experimenteel gewonnen embryo's mogen dus niet in het intracommunautaire handelsverkeer gebracht worden. De nationale regelgeving voor de winning, behandeling en opslag van embryo's bestemd voor het intracommunautaire handelsverkeer is zowel voor runderembryo's als voor paardenembryo's een weerspiegeling van de Europese regelgeving. ***Er bestaat dus geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving ten behoeve van embryowinning voor het intracommunautaire handelsverkeer.*** De bereidheid tot naleving van de regelgeving ten behoeve van de embryowinning voor het intracommunautaire handelsverkeer is goed. Overigens is de regelgeving voor de winning van en handel in paardenembryo's bijzonder summier.

Voor de winning van en de handel in embryo's voor uitsluitend de nationale markt is geen enkele nationale regelgeving opgesteld. Hierdoor hebben zich vele niet-erkende embryoteams kunnen ontwikkelen. Vooral de winning van (dure) paardenembryo's door dergelijke teams neemt op dit moment een grote vlucht. Een aanzienlijk deel van deze paardenembryo's, die dus uitsluitend geschikt zijn voor de nationale markt, verdwijnt illegaal naar het buitenland, met alle veterinaire risico's van dien. Deze illegale export is bijzonder moeilijk aan te pakken en dit geeft steeds meer onvrede bij de erkende embryoteams, die aan allerlei eisen moeten voldoen om exportwaardig te zijn. Indien ook regelgeving opgesteld wordt voor de winning van embryo's voor de nationale markt, zal dit gepaard gaan met een vorm van toezicht en handhaving. Op deze manier kunnen illegale exporten met alle daaraan verbonden veterinaire risico's deels teruggedrongen worden.

Bovendien zijn er erkende runderembryoteams die naast de winning voor het intracommunautaire handelsverkeer ook (buiten de erkenning) voor de nationale markt produceren, met alle risico's van vermenging. ***Aanbevolen wordt om ook voor de nationale embryowinning eenvoudige regelgeving op te stellen, waarbij met name aandacht besteed wordt aan de dierziektestatus van de donordieren ter voorkoming van verspreiding van besmettelijke dierziekten.*** Deze maatregel houdt geen vereenvoudiging van regelgeving in, maar juist het opstellen van nieuwe regelgeving op veterinaire gronden!

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor embryo(productie)teams

- er bestaat geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving ten behoeve van de embryowinning voor het intracommunautaire handelsverkeer, maar er bestaat ook geen noodzaak voor
- opstellen op korte termijn van een basaal eisenpakket voor de embryowinning voor het nationale handelsverkeer, gebaseerd op mogelijke overdracht van besmettelijke dierziekten, ter bestrijding van wildgroei van embryoteams met illegale handelsbewegingen

3.4.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op erkende embryo(productie)teams is zowel in Europese als nationale regelgeving neergelegd bij de officiële dierenarts. De frequentie van inspectie is hierbij niet aangegeven, maar in de projectjaarplannen is de inspectie van embryo(productie)teams vastgesteld op 2 keer per jaar. Deze frequentie wordt landelijk niet gehaald. Het is zelfs zo dat het afgelopen jaar maar 1 inspectie van een embryo(productie)team is uitgevoerd in het hele land! Dit betrof een team met een gecombineerde erkenning voor de winning van zowel embryo's van paarden als runderen en hier waren overigens nauwelijks tekortkomingen. Er zijn ongeveer 12 embryoteams in Nederland, op een paardendenembryoteam na allemaal runderembryoteams. Dit aantal is niet eens volledig duidelijk, want wijzigingen in teamsamenstelling en adresgegevens zijn al jaren niet meer bijgehouden. ***Er kan dus gesteld worden dat er een volledig falend toezicht- en handhavingsbeleid bestaat ten aanzien van embryo(productie)teams.***

Er is geen nationale regelgeving opgesteld voor de winning van embryo's voor de nationale markt en dat betekent dat deze winning onder geen enkel toezicht staat. Er bestaan erkende runderembryoteams die als nevenactiviteit buiten het officiële toezicht om embryo's voor de nationale markt winnen. Hier zijn veterinaire risico's aan verbonden, met name omdat vermenging met embryo's voor het intracommunautaire handelsverkeer kan ontstaan. ***Er bestaat dus geen toezicht- en handhavingsbeleid voor de winning van embryo's voor de nationale markt.***

NB: In 2005 heeft een FVO-missie Nederland bezocht en zijn grote bezorgdheid uitgesproken over het feit dat de embryoteams niet regelmatig geïnspecteerd werden en er dus geen beeld was van de teamactiviteiten. Ook het feit dat de productie voor de nationale markt onder geen enkel toezicht valt en het niet duidelijk is hoe de scheiding gewaarborgd is met de productie voor het intracommunautaire handelsverkeer baart de missieleden grote zorgen. Nederland is zojuist verzocht om informatie te verschaffen over de stand van zaken sinds 2005, en er blijkt dus niets verbeterd te zijn! Wel is inmiddels een groep van dierenartsen opgeleid om inspecties uit te gaan voeren.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

In de eerste plaats zullen alle erkende embryoteams goed in beeld gebracht moeten worden. Om vervolgens correct toezicht uit te kunnen oefenen zullen officiële dierenarts verantwoordelijk gesteld moeten worden voor de erkende embryoteams (als dit nog niet gebeurd is) en in de gelegenheid gesteld moeten worden om minimaal 2 inspectiebezoeken per jaar af te leggen ten behoeve van het toezicht. Dit heeft uiterste noodzaak en er zijn ook al dierenartsen voor opgeleid! Aanbevolen wordt om, in het kader van een landelijke uniforme werkwijze en het hoge specialistische niveau van de embryoteams, de inspecties door twee dierenartsen uit te laten voeren. Daar het wenselijk is om zo veel mogelijk een uniform handhavingsbeleid uit te oefenen zullen de acties bij overtredingen hetzelfde zijn als bij spermawincentra of quarantaineruimten. Dus geringe overtredingen bij de inspectie worden alleen gemeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door het embryoteam en als dat niet gebeurt volgt herinspectie (met tarief). Bij ernstige overtredingen (hoog veterinair afbreukrisico of dierenwelzijn in het geding) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en vindt altijd herinspectie plaats. Hardnekkige overtreders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en uiteindelijk intrekking van de erkenning. In alle stadia van overtredingen wordt naleefhulp geboden, evenals bij erkenningverlening.

Er moet dus met grote spoed een toezicht- en handhavingsbeleid op de embryoteams gezet worden.

Om de winning van embryo's voor de nationale markt onder toezicht te plaatsen is het opstellen van regelgeving noodzakelijk. Het onder toezicht plaatsen van de winning van embryo's voor de nationale markt zal ook moeten leiden tot handhavingsacties indien niet aan de regelgeving voldaan wordt.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving embryo(productie)teams

Huidige situatie:

- er wordt nauwelijks tot geen toezicht uitgeoefend op de erkende embryoteams, er is dus geen zicht op de teamactiviteiten en er wordt dus ook niet gehandhaafd
- de gegevens betreffende de samenstelling en locatie van de teams zijn niet meer correct

Gewenste situatie:

- updaten van het bestand van erkende embryoteams
- toewijzen van toezichthoudende officiële dierenartsen aan de embryoteams als dit nog niet gebeurd is
- minimum van 2 inspecties per jaar door een team van 2 dierenartsen in het kader van het verplichte toezicht
- geven van naleefhulp (compliance assistance), ook bij de erkenningverlening
- introductie van de bestuurlijke boete
- proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de erkenning bij hardnekkige overtreders)
- onder toezicht plaatsen van de winning van embryo's voor de nationale markt door het opstellen van regelgeving hieromtrent

4. REGISTRATIES EN GERELATEERDE WERKZAAMHEDEN

In dit hoofdstuk worden de diverse registratieverplichtingen die de VWA kent op het gebied van levende dieren en levende producten in ogenschouw genomen en vergeleken met de Europese regelgeving. Daar waar knelpunten optreden en Europese regelgeving dit toelaat wordt een werkbare oplossing aangedragen. Registraties die niet door middel van Europese regelgeving dwingend zijn voorgeschreven worden beoordeeld op hun functionaliteit en de administratieve lasten die zij veroorzaken. Dit kan resulteren in een advies tot intrekken van de registratieverplichting. Tenslotte wordt voor iedere registratie bekeken hoe een effectief toezichts- en handhavingsbeleid eruit zou moeten zien.

Zie ook Bijlage I voor een compleet overzicht van de diverse erkenningen en registraties binnen de VWA op het gebied van levende dieren en levende producten.

4.1 Geregistreerde wasplaatsen

Geregistreerde wasplaatsen zijn wasplaatsen die voldoen aan de bouwtechnische en gebruikseisen zoals vastgelegd in Bijlage 9, deel B van de Regeling preventie en waarvan de eigenaar of de exploitant door middel van een door de VWA goedgekeurd protocol garandeert dat de reiniging en ontsmetting van vervoermiddelen voor evenhoevigen die op zijn bedrijf worden gebracht, op adequate wijze en in overeenstemming met de Regeling preventie geschieden.

4.1.1 Nationale versus Europese regelgeving

In RL 64/432/EEG en RL 91/68/EEG wordt het gebruik van erkende R&O-installaties voor vervoermiddelen voor het intracommunautaire handelsverkeer van runderen, varkens en schapen en geiten verplicht gesteld. De eisen die aan deze installaties worden gesteld, worden echter niet nader omschreven. In nationale regelgeving is in de Regeling preventie artikel 74 tot en met 78 en bijlage 9 B en 10 uitvoering gegeven aan de Europese regelgeving en zijn zeer uitgebreide voorschriften opgesteld voor de R&O van vervoermiddelen voor evenhoevigen en de officiële registratie van wasplaatsen. Hier liggen mogelijkheden voor een minder gedetailleerde invulling van nationale regelgeving. Zoals in het verleden is gebleken, vormen internationale veetransporten echter wel één van de belangrijkste verspreidingsrisico's van dierziekten. Om veterinaire risico's te vermijden zullen er dus zeker normen voor wasplaatsen moeten blijven bestaan. Het doel "schoon op de weg" moet gehandhaafd blijven.

A. Bouwtechnische eisen

De bouwtechnische eisen in de nationale regelgeving voor geregistreerde wasplaatsen worden over het algemeen goed in acht genomen. Alleen de verplichte hellingshoek van 3% in de vloer van een geregistreerde wasplaats levert nogal eens weerstand op bij het bedrijfsleven. Reden voor deze verplichting is dat er een goede afvloeiing uit het veevervoermiddel plaats moet kunnen vinden bij de uitvoering van de R&O. Dit afvloeien kan ook op andere manieren gebeuren. Bovendien worden op dit moment ook (nieuwe) wasplaatsen voor pluimveevervoermiddelen geregistreerd, op dezelfde voorwaarden als voor evenhoevigen, waar een hellingshoek van 3% voor afvloeiing uit de op dit soort vervoermiddelen aanwezige kratjes nutteloos is. ***Normvoorschriften voor het afvloeien van vuil en vloeistoffen, in plaats van een verplichte hellingshoek van 3% in de vloer van een wasplaats, zijn reëler. Bedrijf kan zelf aantonen hoe aan de norm voldaan wordt.*** Dit zal de bereidheid tot naleving van regelgeving bij het bedrijfsleven bevorderen.

Werkwijze

De regels omtrent de daadwerkelijke uitvoering van R&O op een geregistreerde wasplaats geven weinig ruimte voor vereenvoudiging. De veterinaire risico's zijn hiervoor te groot. Naast de uitvoering van R&O dient er op de geregistreerde wasplaatsen een uitgebreide administratie gevoerd te worden en de bereidheid tot naleving van deze administratieve verplichtingen door het bedrijfsleven is gering. Administratief is er echter wel een behoorlijke vereenvoudiging mogelijk. Met name de uitgebreide gegevensregistratie van de aangevoerde vervoermiddelen met daarbij de vermelding van de gegevens van de voorgaande R&O is aan vereenvoudiging toe. Dat kan ook, want de Europese regelgeving legt de verplichting tot het bijhouden van een registratie met betrekking tot uitgevoerde transporten en de gegevens van uitgevoerde ontsmettingen bij de vervoerder. Om deze ontsmettingen inzichtelijk te maken bezitten alle Nederlandse vervoerders ontsmettingsboekjes bij de vervoermiddelen. Deze ontsmettingsboekjes dienen na iedere

uitgevoerde R&O ingevuld te worden. ***Als nu in de administratie van de geregistreerde wasplaats volstaan wordt met een simpele vermelding van naam en adres van de vervoerder, het kentekennummer van het te reinigen en te ontsmetten vervoermiddel en de datum en tijd van de uitgevoerde werkzaamheden, worden de administratieve lasten van de geregistreerde wasplaats verkleind en de bereidheid tot naleving van gegevensregistratie vergroot.***

In de nationale regelgeving wordt verder vereist dat na iedere R&O op de geregistreerde wasplaats een los ontsmettingsbewijs afgegeven wordt aan de vervoerder, waarbij de toezichthouder van de wasplaats verklaart dat de R&O is geschied. Dit ontsmettingsbewijs omvat tevens een door de toezichthouder in te vullen controlelijst van alle uit te voeren werkzaamheden bij R&O. De bereidheid tot invulling van dit bewijs is miniem. In veel gevallen wordt het bewijs uitsluitend afgegeven aan (buitenlandse) vervoerders die geen ontsmettingsboekje bezitten, waarbij het bewijs zonder daadwerkelijke controle van het vervoermiddel is afgevinkt en ondertekend. De zinnigheid van dit ontsmettingsbewijs is dus nihil, zeker als ook al een ontsmettingsboekje wordt ingevuld.

Geadviseerd wordt om de afgifte van een apart ontsmettingsbewijs op de wasplaats te laten vervallen en uitsluitend ten behoeve van buitenlandse vervoerders die geen ontsmettingsboekje bezitten een eenvoudige versie van het ontsmettingsbewijs zonder uitgebreide controlelijst in stand houden. Hiermee wordt een grote administratieve lastenverlichting bereikt en de regelgeving zinniger gemaakt.

NB: Vervoerders die in het buitenland zijn geweest kunnen een R&O-formulier op de wasplaats ter invulling en ondertekening aan de toezichthouder voorleggen. Op dit formulier bevindt zich ruimte voor de aftekening van een ontsmetting in het buitenland en ruimte voor de aftekening van een tweede R&O, met een uitgebreide controlelijst op deze tweede R&O, bij terugkeer in Nederland. De vervoerder dient vervolgens het ingevulde formulier naar Bureau Veetransport te sturen, waar gecontroleerd wordt of de uit het buitenland terugkerende veevoermiddelen voor evenhoevigen aan de R&O-verplichtingen hebben voldaan. ***Om de controle door Bureau Veetransport op de R&O van vervoermiddelen die terugkeren in Nederland mogelijk te houden, moet het R&O-formulier van de vervoerder in stand blijven. Wel kan dit formulier, op dezelfde gronden als het ontsmettingsbewijs van de wasplaats, vereenvoudigd worden door de uitgebreide controlelijst eruit te verwijderen.***

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor geregistreerde wasplaatsen

Op korte termijn:

- vervangen van de harde verplichting dat de vloer van de geregistreerde wasplaats een helling van tenminste 3% heeft door een doelvoorschrift: vuil en vloeistoffen moeten af kunnen vloeien uit de veewagen
- vereenvoudiging van de administratieve verplichtingen op de wasplaats, waarbij de vermelding van kenteken, n.a.w.-gegevens van de vervoerder en datum en tijdstip van uitvoering van R&O volstaan
- vereenvoudigen van het ontsmettingsbewijs van de wasplaats en laten vervallen van dit bewijs bij aanwezigheid van een ontsmettingsboekje
- in stand houden van een vereenvoudigd R&O-formulier voor vervoerders die terugkeren uit het buitenland (2^e R&O)

4.1.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op een geregistreerde wasplaats (volgens artikel 78 eerste lid van de Regeling preventie) geschiedt door een of meer door de eigenaar of exploitant van de wasplaats aangestelde toezichthouders. De VWA oefent toezicht op dit toezicht uit door middel van een jaarlijkse inspectie op inrichtings-, hygiëne en gebruikseisen en tenminste een keer per maand een periodieke toetsing op hygiëne- en gebruikseisen. Hierbij wordt een bonus/malus systeem toegepast: als er belangrijke tekortkomingen zijn wordt de inspectiefrequentie opgevoerd. Als er omvangrijke wijzigingen of achteruitgang van bouwtechnische aard plaatsvinden, of ingeval een nieuw gebouwde wasplaats beoordeeld moet worden, vindt een ingangstoets plaats. Hierbij wordt een detailcontrole uitgevoerd op inrichtings-, hygiëne- en gebruikseisen, waarbij de door de exploitant van de wasplaats opgestelde protocollen uitgebreid getoetst worden.

De frequentie van toezicht door de VWA, in de regel uitgevoerd door seniorcontroleurs, gebeurt volgens het opgestelde schema. De handhavingsacties bij tekortkomingen laten echter te wensen over. Weliswaar wordt de controlefrequentie opgevoerd bij constatering van b.v. tekortkomingen in de uitvoering van R&O bij de vervoermiddelen of de administratie die daarbij hoort, maar dit sorteert (sorteerde) niet altijd effect. De uitgevoerde toetsingen door de VWA op de wasplaatsen zijn (waren) immers gratis. Hierdoor is de druk om de werkwijze te veranderen gering. Daarbij komt nog eens dat de bereidheid tot naleving van de regelgeving, met name door de uitgebreide administratieve eisen die aan geregistreerde wasplaatsen gesteld worden, gering is. Verder dan opvoeren van de inspectiefrequentie en het geven van mondelinge of schriftelijke waarschuwingen gaat de handhaving van de VWA niet. Schorsen of intrekken van de registratie is een handhavingsactie die niet gebruikt wordt.

Sinds een maand moet er betaald worden voor het toezicht van de VWA op de wasplaatsen. Mogelijk dat dit een stimulans gaat worden om geconstateerde tekortkomingen snel op te heffen, zeker als bij tekortkomingen de inspectiefrequentie (betaald) opgevoerd gaat worden.

Conclusie: De toezichtfrequentie op de geregistreerde wasplaatsen is goed, de handhaving en het gesorteerde effect van handhaving laat te wensen over.

NB: Niettegenstaande het feit dat de bereidheid van het bedrijfsleven tot volledige naleving van de regelgeving die geldt voor geregistreerde wasplaatsen niet optimaal is en de handhaving niet altijd het gewenste effect sorteert, behoren de Nederlandse geregistreerde wasplaatsen tot de allerbesten van de gehele EU!

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Het bonus/malus systeem bij toezicht, met de inspectiefrequenties zoals die op dit moment vastgesteld zijn, moet gecontinueerd worden. Daarbij zal de betaling voor het VWA toezicht door de exploitant van de wasplaats, ook bij herinspecties, ongetwijfeld bijdragen tot een grotere bereidheid tot naleving van regelgeving en het herstellen van tekortkomingen. Indien tekortkomingen niet hersteld worden zal er door de VWA strikter gehandhaafd moeten worden. Dat wil zeggen dat ook bij de wasplaatsen, net als bij de hiervoor besproken erkenningen, een systeem van herinspecties met bestuurlijke boetes, uiteindelijk leidend tot schorsing en intrekking van de registratie bij hardnekkige overtreders gevolgd moet worden. De bereidheid tot naleving van regelgeving door de exploitant van de wasplaats zal mede bevorderd moeten worden door te helpen met het begrijpen van regels (compliance assistance of naleefhulp). Dit alles vereist daadkracht en kennis van de VWA medewerkers.

Vuile veevervoermiddelen vormen een enorm gevaar voor de verspreiding van besmettelijke dierziekten, zoals gebleken is bij de diverse uitbraken de afgelopen jaren. Door de inspectiegegevens openbaar te maken, wordt er ingespeeld op sociale controle vanuit de sector zelf.

Uiteindelijk zal een vereenvoudiging van regelgeving voor geregistreerde wasplaatsen mede tot een grotere bereidheid om regelgeving na te leven moeten leiden.

Conclusie: Betaling voor het VWA toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en openbaarheid van inspectiegegevens zullen de bereidheid tot naleving van regelgeving op de geregistreerde wasplaatsen moeten verbeteren. Daarnaast zullen de handhavingsacties strikter moeten zijn, waarbij wel naleefhulp geboden moet worden.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving geregistreerde wasplaatsen

Huidige situatie:

- er bestaat een systeem van toezicht op toezicht
- de inspectiefrequentie bij het VWA toezicht wordt gehaald
- de handhaving beperkt zich tot opvoeren van de toezichtfrequentie en het geven van mondelinge en schriftelijk waarschuwingen
- de bereidheid tot naleving van regelgeving op de wasplaatsen laat te wensen over
- het gewenste resultaat van toezicht wordt regelmatig niet bereikt

Gewenste situatie:

- de huidige toezichtfrequentie met een bonus/malussysteem blijft gehandhaafd
- betaling voor het toezicht zal leiden tot betere naleving van regelgeving
- vereenvoudiging van regelgeving
- openbaarheid van inspectiegegevens

- geven van naleefhulp (compliance assistance), ook bij de registratieverlening
- introductie van de bestuurlijke boete
- proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de registratie bij hardnekkige overtreders)

4.2 Geregistreerde handelaren

Handelaren zijn natuurlijke of rechtspersonen die dieren met een bepaalde omzetsnelheid kopen en verkopen voor handelsdoeleinden. Handelaren van dieren of producten van dieren moeten geregistreerd zijn. Geregistreerde handelaren dienen een administratie te voeren.

4.2.1 Nationale versus Europese regelgeving

Nationaal moeten alle handelaren die dieren of producten van dieren in het intracommunautaire handelsverkeer brengen volgens de RHLDLP Hst. 2 artikel 2.62 ingeschreven zijn in een officieel register en een bedrijfsadministratie voeren. Deze administratie is met name van groot belang om vervoersbewegingen van partijen te kunnen volgen bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte. De nationale regelgeving is in overeenstemming met de diverse Europese regelgeving. De bereidheid tot registratie levert geen problemen op bij het bedrijfsleven, al moeten soms handelaren op deze verplichting gewezen worden omdat zij er niet mee bekend zijn. Dit geldt met name voor handelaren in bezemrichtlijndieren (dieren die vallen onder RL 92/65/EEG, dus andere dieren dan runderen, varkens, schapen, geiten, paarden en bedrijfspluimvee). De bereidheid tot het voeren van een correcte bedrijfsadministratie is niet bij het hele bedrijfsleven even groot. Met name in de schapensector en in iets mindere mate in de varkenssector vinden op basis van economische belangen frauduleuze handelingen in de bedrijfsadministratie plaats. Zo worden bepaalde vervoersbewegingen van schapen niet in de administratie vermeld omdat zij verboden zijn, of worden varkens op andere eindbestemmingen gebracht dan op de certificaten vermeld staan. *Door de vereenvoudiging van regelgeving op andere vlakken kan (een deel van) de drang van handelaren om te frauderen in de bedrijfsadministratie worden weggenomen. Wijziging van regelgeving omtrent geregistreerde handelaren is ondenkbaar.* Naleving van de regelgeving zal door middel van toezicht en handhaving bereikt moeten worden.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor geregistreerde handelaren

- er zijn geen wijzigingen van nationale regelgeving in de verplichtingen van geregistreerde handelaren te verwachten die de naleving van met name een correcte bedrijfsadministratie zullen verbeteren, door middel van toezicht en handhaving zal naleving bewerkstelligd moeten worden

4.2.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingbeleid

Het toezicht op de inschrijving in het officiële register van de VWA van handelaren die dieren of producten van dieren voor handelsdoeleinden in het intracommunautaire handelsverkeer brengen, vindt in feite plaats bij exportcertificering. De certificerend dierenarts hoort te beoordelen of inschrijving noodzakelijk is en indien dit het geval is moet het inschrijfnummer vermeld worden op het Tracesformulier. Niet alle dierenartsen voeren dit toezicht consequent uit. Daarnaast bestaat er ook vaak verwarring omdat veel handelaren in vee (runderen, varkens, schapen, geiten en paarden) ingeschreven zijn in het handelarenregister van de eigen brancheorganisatie, de NBHV, ondergebracht bij de PVE. Dit NBHV-nummer wordt dan abusievelijk aangezien voor de inschrijving in het officiële VWA-register. De handhavingssactie bij de constatering dat een handelaar niet in het officiële VWA-register ingeschreven is, bestaat uit het geven van een waarschuwing, wat niet altijd tot het gewenste resultaat leidt. Een export wordt echter nooit geweigerd.

Er is geen VWA-toezicht op het voldoen aan de voorwaarden die gelden voor een handelaar die is ingeschreven in het officiële VWA-register. Deze voorwaarden zijn voornamelijk van administratieve aard. Ook de AID voert hierop geen controles uit.

Conclusie: Er is onvoldoende toezicht op de inschrijving van handelaren in het officiële register van de VWA en ook wordt vaak het inschrijffnummer van veehandelaren in het register van de NBHV als officiële inschrijving gezien. Handhaving bij export gaat nooit verder dan het geven van een waarschuwing aan handelaren die niet ingeschreven zijn.

Tevens is er geen toezicht op het voldoen aan de (administratieve) eisen die verbonden zijn aan de inschrijving in het officiële VWA-register.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Het gebruiken van een enkel handelarenregistratienummer voor handelaren in vee zal veel onduidelijkheid bij de controle bij export wegnemen. Indien gebruik gemaakt gaat worden van het handelarenregister van de NBHV, kan inschrijving als handelaar in vee bij de VWA vervallen. De nationale regelgeving biedt hiertoe ruimte. PVE kan toezicht houden op de voorwaarden die aan de registratie verbonden zijn. Op deze manier regelt de branche zijn eigen toezicht. Vanuit de VWA kan toezicht op toezicht gehouden worden en dat zal inhouden dat er steekproeven op de administratie van veehandelaren plaats dienen te vinden. Bij tekortkomingen zal een proportioneel handhavingsbeleid ingezet worden. Dat houdt in dat geringe overtredingen bij de inspectie alleen worden gemeld in het inspectierapport. Niet ernstige overtredingen kunnen schriftelijk afgehandeld worden door de handelaar en als dat niet gebeurt volgt herinspectie (met tarief). Bij ernstige overtredingen (hoog veterinair afbreukrisico) moet een bestuurlijke boete opgelegd worden en vindt altijd herinspectie plaats. Hardnekkige overtreeders kunnen zwaardere maatregelen verwachten, zoals schorsing en uiteindelijk intrekking van de registratie, waardoor geen exporten meer mogelijk zijn.

Als bij export blijkt dat een handelaar geen handelarenregistratienummer bezit (veehandelaren ingeschreven in het handelarenregister van de NBHV en handelaren in bezemrichtlijndieren in het officiële register van de VWA) wordt er een termijn gesteld waarbinnen dit gebeurd moet zijn. Deze termijn moet landelijk gecommuniceerd worden. Indien na het verstrijken van de vastgestelde termijn nog steeds geen inschrijving heeft plaatsgevonden, kan voor de betreffende handelaar geen exportcertificering meer uitgevoerd worden.

Conclusie: De (vee)handelarenregisters van VWA en NBHV moeten samengevoegd worden tot 1 NBHV-register, onder toezicht van PVE. VWA voert toezicht op toezicht uit, met een proportioneel handhavingsbeleid. Ontbreken van een handelarenregistratienummer bij export leidt tot het stellen van een termijn. Bij voortdurend van de tekortkoming na de gestelde termijn vindt geen exportcertificering meer plaats.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving geregistreerde handelaren

Huidige situatie:

- toezicht op de aanwezigheid van een VWA-registratie als handelaar vindt plaats bij export
- dit toezicht is onvolledig en tevens wordt een VWA-registratie vaak verwisseld met een NBHV-registratie als veehandelaar
- de handhaving beperkt zich tot het geven van mondelinge waarschuwingen aan niet-geregistreerde handelaren
- er is geen toezicht op het nakomen van de eisen die aan een registratie gesteld worden

Gewenste situatie:

- de (vee)handelarenregisters van de VWA en NBHV worden samengevoegd tot 1 NBHV-register onder toezicht van PVE
- VWA voert toezicht op toezicht uit
- proportionele handhavingacties (van melding overtreding, naar schriftelijke afhandeling, herinspectie met tarief, bestuurlijke boete met herinspectie, tot schorsing en intrekking van de registratie bij hardnekkige overtreeders)
- controle bij export op de aanwezigheid van een handelarenregistratienummer
- de handhaving op het ontbreken van een handelarenregistratienummer is het stellen van een termijn en bij voortdurend staken exportcertificering

4.3 Vervoerders

Vervoerders zijn natuurlijke of rechtspersonen die voor eigen rekening of voor rekening van derden dieren vervoeren. Alle vervoerders die in het kader van een economische bedrijvigheid levende, gewervelde dieren vervoeren over een afstand van meer dan 65 km moeten in het bezit zijn van een vergunning. De vergunning voor vervoerders voor lange transporten (meer dan 8 uur) moet aan extra eisen voldoen. De wegvervoermiddelen die voor lange transporten worden gebruikt moeten voorzien zijn van een certificaat van goedkeuring. Het gebruik van dierenvervoerplaten voor wegvervoermiddelen die goedgekeurd zijn voor transport van bepaalde diersoorten is hiermee afgeschaft.

4.3.1 Nationale versus Europese regelgeving

Met ingang van 5 januari 2007 is RL 91/628/EEG vervangen door Verordening (EG) 1/2005, de transportverordening, die een aantal praktische verbeteringen ten opzichte van RL 91/628/EEG op het gebied van dierenwelzijn bevat. Een verordening is rechtstreeks toepasselijk op elke lidstaat en de nakoming is verplicht. Deze verordening laat weinig ruimte voor nationale implementatie en in de Regeling dierenvervoer 2007 wordt dan ook slechts verwezen naar de onderdelen uit de verordening.

Met de inwerkingtreding van Vo (EG) 1/2005 is het stelsel van registratie van vervoerders vervangen door een stelsel van vergunningen voor vervoerders met daaraan verbonden verplichtingen. De omzetting van registraties naar vergunningen is in volle gang. Of de vervoerders bereid zijn om zich correct te houden aan alle verplichtingen die het nieuwe vergunningsstelsel van vervoerders met zich meebrengt moet nog blijken.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor vervoerders

- de registratie van vervoerders is op grond van Europese regelgeving dwingend vervangen door een stelsel van vergunningen voor vervoerders en er is nog geen zicht op de bereidheid tot correcte naleving van de verplichtingen die aan de vergunningen kleven

4.3.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op de eisen die aan de vervoerders van gewervelde dieren worden gesteld volgens Verordening 1/2005/EG wordt primair verricht door de officiële dierenartsen ten tijde van exportcertificering. Dit toezicht omvat o.a. de controle op de aanwezigheid van de juiste vergunning voor de vervoerder, een certificaat van goedkeuring voor wegvervoermiddelen die voor lange transporten worden gebruikt en de aanwezigheid van een reisjournaal bij lange transporten (langer dan 8 uur). Nog niet alle eisen die deze verordening aan de vervoerder stelt zijn nationaal geïmplementeerd. Of het toezicht van de VWA op de vervoerders correct verloopt is op dit moment nog niet helemaal duidelijk. Vo 1/2005/EG is pas sinds 5 januari van kracht en de werkinstructies zijn laat verstrekt. Zowel VWA als bedrijfsleven moeten nog wennen aan de vernieuwde werkwijze.

Ten aanzien van de oude situatie van vóór 5 januari 2007 kan in ieder geval gesteld worden dat het toezicht, ondanks rapportage (mondeling en schriftelijk) van ernstige overtredingen van de vervoerders, slechts 1 keer geleid heeft tot opschorting van de toenmalig bestaande registratie van een vervoerder. Deze opschorting is door de rechter teniet gedaan wegens onvoldoende dossiervorming. Verder zijn de handhavingsacties zoals beschreven in de "Beleidsregels dierenwelzijn" nooit ten uitvoer gebracht.

Conclusie: Gezien het feit dat VO 1/2005/EG pas 5 januari van kracht is geworden, kan nog niet beoordeeld worden hoe het toezicht op de vervoerders verloopt. In de oude situatie van voor 5 januari 2007 heeft toezicht, ondanks constatering van ernstige overtredingen, nooit geleid tot effectieve handhavingsacties.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

De transportverordening beschrijft voor de diverse vervoersafstanden aan welke voorwaarden zowel de vervoerder als het vervoermiddel moeten voldoen. De VWA moet hierop controleren, niet alleen ten tijde van exportcertificering, maar ook steekproefsgewijs ten tijde van het transport. De handhavingsacties bij

onvolkomenheden staan voor een deel beschreven in de transportverordening en deze zijn dus bindend. Bij de handhaving staat de bescherming van het dierenwelzijn centraal. Daarnaast zijn de handhavingsacties ten aanzien van de vervoerder nationaal verder uitgewerkt in de Beleidsregels dierenwelzijn. De controle- en handhavingsacties die voortvloeien uit de transportverordening en de Beleidsregels dierenwelzijn worden op dit moment verwerkt in werkinstructies voor de toezichthoudende dierenartsen. Bureau Veetransport zal een grote rol gaan spelen bij de uitvoering van de Beleidsregels dierenwelzijn. Alle meldingen van overtredingen van vervoerders zullen centraal ondergebracht gaan worden bij Bureau Veetransport. Bij drie overtredingen in 2 jaar zal de erkenning van het transportbedrijf (vergunning van de vervoerder) opgeschort worden. Om alle overtredingen in beeld te krijgen is overigens ook een goede samenwerking met de AID noodzakelijk! Naast de controle- en handhavingsacties zoals die op dit moment uitgewerkt worden zal openbaarheid van gegevens, waarbij op sociale controle ingespeeld wordt, een grote prikkel vormen tot naleving van regelgeving. **Conclusie: Het gewenste toezicht- en handhavingsbeleid is reeds neergelegd in (Europese en nationale) regelgeving en wordt op dit moment uitgewerkt in werkinstructies.**

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving vervoerders

Huidige situatie:

- toezicht op de eisen die gesteld worden aan vervoerders en vervoermiddelen vindt plaats bij export
- er is nog geen beeld betreffende de uitvoering van toezicht en de genomen handhavingsacties sinds de inwerkingtreding op 5 januari j.l. van Vo 1/2005/EG
- de afgelopen jaren heeft toezicht nooit geleid tot effectieve handhavingsacties
- de Beleidsregels dierenwelzijn zijn nooit ten uitvoer gebracht

Gewenste situatie:

- het beleid ten aanzien van toezicht en handhaving ligt reeds (bindend) vast in Vo 1/2005/EG en de Beleidsregels dierenwelzijn, hier wordt een werkinstructie van gemaakt
- Bureau Veetransport als spil bij uitvoering Beleidsregels dierenvervoer
- openbaarheid van gegevens om naleving van regelgeving te stimuleren

4.4 Overige registraties

4.4.1 Nationale versus Europese regelgeving

Diverse dierziekte crisissen in de afgelopen jaren hebben aanscherpingen van nationale regelgeving, met daarbij behorende registratieverplichtingen die boven Europese regelgeving uitstijgen, veroorzaakt. Niet alle aanscherpingen zijn na de crisis teruggedraaid en sommigen drukken nu nog steeds erg zwaar op het bedrijfsleven. Hierdoor is de bereidheid tot een correcte naleving laag. Hieronder worden de diverse registraties op een rij gezet en samen met de achterliggende regelgeving beoordeeld.

I. Registratie opfokbedrijf en melkveehouderij

Om onderlinge bedrijfscontacten en daarmee verspreiding van dierziekten te beperken is het verboden evenhoevige herkauwers van een bedrijf af te voeren als er in de 21 dagen voorafgaande aan deze afvoer evenhoevigen op het bedrijf zijn aangevoerd. Dit is beter bekend als de "21 dagen regeling" en de oorsprong ligt in de mond- en klauwzeer uitbraak van 2001. Op deze "21 dagen regeling", die is neergelegd in de Regeling preventie, zijn diverse uitzonderingen gemaakt. Zo kunnen opfokbedrijven en melkveehouderijen zich onder voorwaarden samen laten registreren. Er kan dan onderling vervoer tussen beide bedrijfstypes plaatsvinden zonder de beperkingen van een afvoerverbod in de 21 dagen na aanvoer. Door deze en alle overige uitzonderingen die de 21 dagen regeling kent, is de controle op een juiste naleving nauwelijks mogelijk. Bovendien bestaat er bij het bedrijfsleven geen enkel draagvlak meer voor naleving van deze regels.

Geadviseerd wordt om zo snel mogelijk tot opheffing van de 21 dagen regeling te komen en daarmee samenhangend kan ook de registratieverplichting voor opfokbedrijven en melkveehouderijen verdwijnen. Het loslaten van deze registratieverplichting heeft als bijkomend voordeel ook een administratieve lastenverlichting tot gevolg.

NB: De eisen die volgens Europese regelgeving bij export gesteld worden aan de verblijfstijd van de te exporteren dieren op het herkomstadres veranderen hiermee natuurlijk niet.

II. Registratie starterbedrijven en vetweiderijbedrijven

Ook deze registraties, waarvan de verplichting is neergelegd in de Regeling preventie artikel 34 en 35, vinden hun oorsprong in de mond- en klauwzeerperiode van 2001. Tijdens deze periode wilde men vermijden, ter beperking van overdracht van besmettelijke dierziekten, dat dieren die op een verzamelcentrum aangevoerd werden weer voor het leven naar een Nederlands bedrijf teruggevoerd konden worden. Hierop werden weer uitzonderingen gemaakt die resulteerden in de registratie van starterbedrijven en vetweiderijbedrijven. De binnenlandse afvoer van runderen vanaf een verzamelcentrum naar deze bedrijfstypes werd hierdoor gecontroleerd mogelijk gemaakt. Het starterbedrijf mag de dieren uitsluitend nog voor de slacht of naar een mesterij afvoeren en vanaf een vetweiderijbedrijf kan uitsluitend nog voor de slacht afgevoerd worden. Door deze beperkingen in afvoermogelijkheden naar eindbedrijven (slachtbestemming) blijven de veterinaire risico's beperkt. Op deze vervoersbewegingen vindt nauwelijks controle plaats en inzicht in de naleving van deze regels is er niet. Hierdoor zijn de registraties niet zinnig. ***Geadviseerd wordt dan ook om deze registraties op korte termijn af te schaffen waardoor, met name bij de vetweiderijbedrijven, een behoorlijke administratieve lastenverlichting optreedt.*** Bij een nieuwe uitbraak van een dierziekte kan opnieuw beoordeeld worden welke vervoersbewegingen al dan niet plaats kunnen vinden.

III. Registratie geitenmesterij

Dit is ook een registratie die stamt uit de mond- en klauwzeerperiode. Het verzamelen van schapen of geiten op een vervoermiddel gevolgd door lossing op een bedrijf anders dan een slachthuis of verzamelcentrum werd verboden ter beperking van veterinaire risico's. De jonge geitjes afkomstig van geitenmelkerijen werden hiervan uitgezonderd. Deze geitjes kunnen na verzamelen op een vervoermiddel gelost worden op een geitenmesterij die de geiten uitsluitend voor de slacht afvoert. Ter controle hiervan dient deze geitenmesterij geregistreerd te zijn. Het veterinaire risico wordt zo beperkt gehouden. Dit is vastgelegd in de Regeling preventie artikel 39 lid 4. Controle op de naleving van lossing op een geregistreerde geitenmesterij en afvoer voor de slacht gebeurt niet en dit maakt de registratie niet zinnig. ***Geadviseerd wordt om de registratie van geitenmesterijen af te schaffen, waardoor een administratieve lastenverlichting plaatsvindt.*** Deze afschaffing kan plaatsvinden op het moment dat het gebruik van een elektronisch I&R-systeem met een centrale database voor schapen en geiten verplicht wordt gesteld en de individuele verplaatsing van de dieren gevolgd kan worden. ***De afschaffing kan dan gepaard gaan met de toestemming tot het verzamelen op een vervoermiddel van alle categorieën schapen of geiten, indien vervolgens lossing van het gehele vervoermiddel geschiedt op één bedrijf, één verzamelcentrum of één slachthuis, net als bij runderen.*** De mogelijkheid van verzameling op een veewagen met vervolgens lossing op een bedrijf anders dan een verzamelcentrum of een slachthuis maakt binnenlandse transporten rendabeler en dit gaat gepaard met een betere naleving van regelgeving.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor overige registraties

Op korte termijn:

- opheffen van de 21 dagen regeling voor evenhoevigen (m.u.v. varkens) en daarmee samenhangend afschaffen van de registratie van opfokbedrijven en melkveehouderijen
- afschaffen van de registratie van starterbedrijven en vetweiderijbedrijven

Op de lange termijn (1-2 jaar):

- afschaffen van de registratie van geitenmesterijen en toestemming geven tot het verzamelen van schapen en geiten op een vervoermiddel met volledige lossing op één bedrijf, anders dan een verzamelcentrum of slachthuis

4.4.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op het correct naleven van de eisen die gesteld worden aan een registratie als melkveehouderij met bijbehorend opfokbedrijf, starterbedrijf, vetweiderijbedrijf of geitenmesterij wordt niet uitgeoefend door de VWA.

De VWA heeft uitsluitend een controlerende taak bij de aanvraag voor een registratie als vetweiderijbedrijf, waarbij beoordeeld wordt of het betreffende bedrijf al dan niet voor registratie in aanmerking komt. De AID daarentegen houdt wel toezicht op het naleven van de voorwaarden die aan de verschillende registraties verbonden zijn. Dit gebeurt tijdens de I&R-controles die de AID verricht op de veehouderijbedrijven. De AID komt gemiddeld echter maar 1 keer in de 5 jaar op een willekeurige veehouderij. Volgens mededeling van de AID wordt vaak niet voldaan aan de voorwaarden voor de betreffende registratie. Dit komt omdat het draagvlak om te voldoen aan de regelgeving die bij de registratie hoort gering is.

Conclusie: De VWA oefent geen toezicht uit op naleving van de eisen die gesteld worden aan de registratie van melkveebedrijf met opfokbedrijf, starterbedrijf, vetweiderijbedrijf of geitenmesterij.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Er is reeds bij de bespreking van de nationale regelgeving gepleit voor het opheffen van de diverse registraties. Hierdoor wordt een gewenst beleid ten aanzien van toezicht en handhaving overbodig.

Conclusie: Met het opheffen van de bovengenoemde registraties is een toezicht- en handhavingsbeleid overbodig geworden.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving overige registraties

Huidige situatie:

- er wordt geen VWA-toezicht uitgeoefend op de eisen die gesteld worden aan de registratie als melkveehouderij met opfokbedrijf, starterbedrijf, vetweiderijbedrijf of geitenmesterij
- de AID neemt dit toezicht wel mee bij de I&R-controles op de veehouderijen (1 keer per 5 jaar)
- de bereidheid tot naleving van regelgeving betreffende de registraties is gering

Gewenste situatie:

- opheffen van de registraties, waardoor toezicht en handhaving overbodig worden

5. ALGEMENE WETTELIJKE TAKEN LEVENDE DIEREN EN LEVENDE PRODUCTEN

In dit hoofdstuk worden algemene wettelijke taken van de VWA die gerelateerd zijn aan erkenningen en registraties in ogenschouw genomen, samen met de regelgeving die hierbij van toepassing is. Zie ook Bijlage I voor een compleet overzicht van de diverse erkenningen, registraties en algemene wettelijke taken binnen de VWA op het gebied van levende dieren en levende producten.

5.1 Bestemmingscontroles

In Nederland wordt na import van levende dieren en levende producten bij vastgestelde percentages dieren een bestemmingscontrole uitgevoerd. De werkzaamheden bestaan uit zogenaamde DOM-controles door de toezichthoudend dierenarts of controleur. Na controle worden de gegevens van de controle ingevoerd in het Traces systeem. De gegevens van de controle kunnen aanleiding geven tot het nemen van maatregelen.

5.1.1 Nationale versus Europese regelgeving

Op Europees niveau ligt de basis voor de bestemmingscontroles in RL 90/425/EEG en nationaal is dit vertaald in het Besluit inzake het in de handel brengen van dieren en producten van dierlijke oorsprong en de toepassing van maatregelen m.b.t. in NL gebrachte dieren en producten. De daadwerkelijke uitvoering van de bestemmingscontroles is op Europees niveau vastgelegd en hierbij dient gebruik gemaakt te worden van deel III van het Tracesdocument. Het percentage uitgevoerde bestemmingscontroles is ter beoordeling van iedere lidstaat afzonderlijk. Er is geen noodzaak tot wijziging van de percentages zoals die in NL uitgevoerd worden.

Een veel voorkomend probleem bij de bestemmingscontroles is dat een partij niet of slechts deels aankomt op het bestemmingsadres zoals dit via het Tracesysteem doorgegeven (en op het certificaat vermeld) is.

Aanpassing van regelgeving om te komen tot een betere naleving komt in dit geval niet ter sprake, partijgegevens en certificaatgegevens behoren volledig met elkaar in overeenstemming te zijn.

Afwijkingen zijn niet toegestaan. De regelgeving hierover is bindend opgelegd op Europees niveau.

In de RHLDLP artikel 2.26 wordt bepaald dat een ontvanger van een partij dieren of producten uit een lidstaat of derde land tenminste op de dag voorafgaande aan de aankomst van de partij de VWA in hiervan kennis stelt. Deze importmelding gebeurt bijna nooit. Deels is dit uit onkunde en deels omdat er geen draagvlak bij het bedrijfsleven bestaat om hieraan te voldoen. De Europese regelgeving geeft de lidstaten ruimte om deze importmelding al dan niet te vereisen (RL 90/425/EEG artikel 5 lid 2). Nu het Tracesysteem bevredigend werkt en alle importen uit dit systeem gehaald kunnen worden, is een melding door de ontvanger van een partij niet meer noodzakelijk (m.u.v. de import van vogels uit derde landen!). ***De melding van de import in de 24 uur voorafgaand aan de aankomst van een partij kan hiermee vervallen. Hiermee wordt tevens een administratieve lastenverlichting bereikt.***

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor bestemmingscontroles

- er is geen ruimte voor wijziging van nationale regelgeving betreffende DOM-controles van geïmporteerde partijen, de nationale regelgeving hierover is in overeenstemming met de Europese regelgeving en dient nageleefd te worden
- op korte termijn opheffen van de importmelding in de 24 uur voorafgaand aan de aankomst van een partij door de ontvanger

5.1.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op de importen van levende dieren en levende producten in Nederland wordt uitgevoerd door officiële dierenartsen en seniorcontroleurs en bestaat uit het doen van een zogenaamde DOM-controle. Bij deze controle wordt beoordeeld of het afgegeven document bij de partij correct is (D), of het certificaat en de partij met

elkaar in overeenstemming zijn (O) en tevens (bij levende dieren) of de dieren in goede gezondheid verkeren en het welzijn niet geschaad is, of (bij levende producten) dat de partij in goede staat verkeert (M).

De uitvoering van controles op importzendingen vindt steekproefsgewijs plaats, waarbij de normale steekproeffrequentie 10% bedraagt, maar bij aanvoer op slachthuizen of bij importen uit risicolanden bedraagt dit percentage 100%. De uitvoering van de DOM-controles vindt over het algemeen in de correcte percentages plaats, waarbij als hulpmiddel een standaard EU-formulier wordt gebruikt. De resultaten van de controle worden in het Tracessysteem ingevoerd.

Zowel in Europese als nationale regelgeving zijn de handhavingsacties bij geconstateerde tekortkomingen in het kader van de DOM-controle vastgesteld. Zo veel mogelijk wordt de mogelijkheid geboden tot herstel van verzuim, maar bij ernstige tekortkomingen kan ook besloten worden tot terugzending of vernietiging van de partij. In alle gevallen dient de lidstaat van herkomst bij de acties betrokken te worden (van melding met het verzoek maatregelen te nemen om herhaling te voorkomen tot het verzoek om de partij terug te nemen). Sinds het afgelopen jaar wordt dit handhavingstraject bij de constatering van tekortkomingen ook daadwerkelijk steeds meer gevolgd.

Het komt ook voor dat bij bestemmingscontrole geconstateerd wordt dat een partij in strijd met regelgeving niet op de plaats van bestemming is afgeleverd of door de importeur reeds verder verhandeld is. De acties hierbij gaan in de regel niet verder dan het geven van een waarschuwing aan de importeur.

Conclusie: Het percentage uitgevoerde bestemmingscontroles in het kader van toezicht op importen voldoet aan de norm. De handhavingsacties betreffende de geïmporteerde partij bij geconstateerde tekortkomingen zijn over het algemeen correct. De handhavingsacties ten aanzien van de importeur beperken zich in de regel tot het geven van waarschuwingen.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

De uitvoering van het toezicht en handhaving op de importen van levende dieren en levende producten moet plaats blijven vinden zoals dat op dit moment gebeurt. Daarbij is wel een kanttekening te plaatsen en dat is dat de beoordeling van de gezondheidstoestand van de levende dieren (risico's in het kader van de aanwezigheid van besmettelijke dierziekten!) niet bij seniorcontroleurs hoort te liggen, maar uitsluitend bij de dierenartsen. Importeurs, maar ook vervoerders, die zich niet aan de regels houden betreffende de aflevering van een partij op de op het certificaat aangegeven bestemming, zullen met meer en zwaardere maatregelen geconfronteerd moeten worden dan uitsluitend het geven van een waarschuwing. In dit kader moet het opleggen van een bestuurlijke boete mogelijk gemaakt worden. Bij vervoerders die hardnekkige overtredingen maken zal vervolgens opschorting of intrekking van de vergunning plaats moeten vinden (bij buitenlandse vervoerders wordt het land van herkomst op de hoogte gesteld i.v.m. verdere acties).

Conclusie: Het huidige toezicht op de importen van levende dieren en levende producten moet gecontinueerd worden, de handhaving daarbij moet zich verdiepen. Seniorcontroleurs moeten bij controles van levende dieren, indien de gezondheidstoestand van de dieren daartoe aanleiding geeft, bijgestaan worden door dierenartsen.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving bestemmingscontroles

Huidige situatie:

- er wordt correct toezicht gehouden op de importen van levende dieren en levende producten
- de handhavingsacties ten aanzien van de partij bij tekortkomingen zijn correct
- verdere handhavingsacties beperken zich tot het geven van een waarschuwing aan de importeur

Gewenste situatie:

- continuering van het huidige toezicht
- continuering van de handhavingsacties ten aanzien van de partij
- bijstand van seniorcontroleurs door dierenartsen bij twijfel omtrent de gezondheidstoestand van een partij levende dieren
- introductie van de bestuurlijke boete
- proportionele handhavingsacties ten aanzien van importeur en vervoerder (schriftelijke waarschuwing, schriftelijke waarschuwing met bestuurlijke boete, schorsing en intrekking van de vergunning vervoerder)

5.2 Exportcertificering

Exportcertificering kan plaats vinden vanaf alle bedrijfstypes. De exportcertificering omvat een belangrijk deel van de dagelijkse werkzaamheden van de VWA en moet door (officiële) dierenartsen uitgevoerd worden. Een deel van deze certificeringen is op dit moment uitbesteed aan practitioners (ingehuurde dierenartsen).

5.2.1 Nationale versus Europese regelgeving

De eisen die aan een correcte exportcertificering worden gesteld, zijn op Europees niveau vastgelegd in RL 96/93/EG, de Certificeringsrichtlijn. Daarnaast is, afhankelijk van de te exporteren diersoort of het te exporteren levende product, kennis van alle overige in bijlage I genoemde regelgeving noodzakelijk. Deze veelheid aan regelgeving maakt exportcertificering tot een complex geheel. Daarbij komt dat het afbreukrisico groot is, omdat exportcertificering draait om dierenwelzijn en het geven van veterinaire garanties aan het bestemmingsland. De bereidheid van het bedrijfsleven tot naleving van de regelgeving bij export is wisselend. In de schapen- en geitensector is dit slecht, in de varkenssector matig en in de rundersector beter. Deels heeft dit te maken met economische belangen en deels met de strakke en complexe regels rondom de exporten van de diverse diersoorten. Hieronder wordt bekeken waar de regelgeving ruimte tot aanpassingen biedt om tot een betere naleving te komen.

A. Verantwoordelijkheden

De eindverantwoordelijkheid voor een correct uitgevoerde certificering ligt bij de certificerende officiële dierenarts. Om de mogelijkheid te bieden deze verantwoordelijkheid optimaal te kunnen dragen, staat in Nederland in veel gevallen een partij tot aan het moment van vertrek onder controle van de certificerende dierenarts. Deze dierenarts controleert ten tijde van de export alle benodigde gegevens en voert een klinische keuring van de dieren uit op het moment van opladen (RHLDLP artikel 2.15). Artikel 3 van de Certificeringsrichtlijn biedt in sommige gevallen ruimte voor versoepeling van dit strakke controleproces. Dit artikel staat het gebruik van verifieerbare gegevens van hiertoe door de bevoegde autoriteit gemachtigde personen toe. In dat geval behoeven niet alle controles door de certificerende dierenarts zelf uitgevoerd te worden. Van dit principe wordt o.a. gebruik gemaakt bij de **exportcertificering van varkens, waarbij gewerkt wordt met brancheprotocollen**. De bevoegde autoriteit heeft het bedrijfsleven met de ondertekening van een brancheprotocol gemachtigd om voor een groot deel zelf de verantwoordelijkheid voor het ten behoeve van de exportcertificering uit te voeren. De VWA-dierenarts voert hierop een steekproefsgewijze controle uit. **Ook bij de exportcertificering van runderen is zojuist begonnen met het gebruik van brancheprotocollen. Voor schapen en geiten zal dit pas op de langere termijn plaats kunnen vinden.** Eerst zal deze sector zijn betrouwbaarheid moeten bewijzen. Daar waar wordt gewerkt met brancheprotocollen, wordt tevens gebruik gemaakt van een andere versoepeling die de Europese regelgeving biedt, nl de uitvoering van keuring en certificering in de 24 uur voorafgaand aan het vertrek van de partij (op stal) in plaats van op moment van vertrek (aan de klep van de veewagen). De nationale regelgeving moet hier nog wel op aangepast worden (RHLDLP artikel 2.15). **Deze versoepelingen bieden het bedrijfsleven met name economisch voordeel door een kortere aanwezigheid van de VWA-dierenarts op het bedrijf. De bereidheid tot naleving van regelgeving wordt hiermee nauwelijks beïnvloed.**

De export van paarden, pluimvee, bezemrichtlijndieren en levende producten is nationaal al veel soepeler geregeld dan de export van varkens, runderen, schapen en geiten en voor deze diersoorten worden dan ook geen aanbevelingen voor wijzigingen ten aanzien van de uitvoering van de certificeringwerkzaamheden gedaan op korte termijn.

B. R&O van vervoermiddelen voor evenhoevigen

Ten tijde van de exportcertificering dient een controle op de R&O van vervoermiddelen voor evenhoevigen plaats te vinden. Ook als met een brancheprotocol wordt gewerkt moet het vervoermiddel ter controle op een correct uitgevoerde R&O aanwezig zijn. Dit heeft geen draagvlak bij het bedrijfsleven, met als resultaat dat regelmatig ofwel een willekeurig vervoermiddel aan de certificerende VWA-dierenarts wordt getoond, ofwel dat het vervoermiddel na vertrek van de dierenarts nog voor andere werkzaamheden wordt gebruikt. Deze handelswijze is nauwelijks controleerbaar. De inspectie van het vervoermiddel op een correct uitgevoerde R&O is in dat geval dus nutteloos geweest. **Geadviseerd wordt dan ook om daar waar met brancheprotocollen wordt gewerkt geen aanwezigheid van de veewagen meer te vereisen.** De Europese regelgeving verplicht bij

export uitsluitend het gebruik van een veewagen die op een erkende plaats is gereinigd en ontsmet. Het bewijs hiervan moet overlegd kunnen worden. Het loslaten van de eis om de veewagen tijdens exportcertificering aanwezig te hebben zal een enorme lastenverlichting voor het bedrijfsleven betekenen. De vervoerders zullen wel duidelijk aan moeten tonen dat zij in staat zijn verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor een perfect uitgevoerde reiniging en ontsmetting van het vervoermiddel op een geregistreerde wasplaats. De veterinaire risico's van een vuil transportmiddel zijn immers enorm.

C. Elektronische certificering

De overhead achter de exportcertificering is op dit moment bijzonder groot. Voorbeelden zijn drukken, uitgifte en verwerking van certificaten. Soms ook vervanging van geschreven of foutieve certificaten en tenslotte moeten de lidstaten ook nog een TRACES-melding krijgen van een uitgevoerde export. Het laat zich raden dat deze melding de lidstaten vaak pas heel laat bereikt, soms pas als de partij al lang aangekomen is. ***Een enorme efficiëntie en administratieve lastenverlichting voor de VWA kan bereikt worden met elektronisch certificeren.*** Diverse EU-lidstaten maken hier al gebruik van. Het certificaat wordt ten tijde van de export elektronisch ingebracht, er wordt een printje gemaakt voor de reis en de melding van de export in het TRACES-systeem wordt direct uitgevoerd. De elektronische certificering kan met CLIENT nog verder uitgebouwd worden. Het bedrijfsleven profiteert ook mee van deze efficiëntie (kostenverlagend, minder oponthoud aan grenzen).

D. Overladen van varkens

Sinds enige tijd is het onder voorwaarden toegestaan om varkens eenmalig over te laden van een voorwagen naar een achterwagen op een R&O-plaats en daarna de voorwagen (elders) weer opnieuw te laden (Regeling preventie artikel 18a). De hiervoor gebruikte R&O-plaats hoeft niet geregistreerd te zijn. De voorwagen dient na het overladen direct gereinigd en ontsmet te worden op de overlaadplaats. Van deze mogelijkheid wordt door het bedrijfsleven echter gebruik gemaakt om varkens te verzamelen op de achterwagen op een R&O-plaats. Bij exportcertificering is het certificaat bij een partij dan niet meer altijd op de juiste vervoerseenheden uitgeschreven. Deze handelswijze is nauwelijks controleerbaar, met name omdat er geen verdere aanvullende voorwaarden aan het overladen zijn verbonden. De veterinaire risico's hierbij zijn groot en bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte zijn de bedrijfscontacten niet meer helder. Op Europees niveau zegt RL 64/432/EEG niets over overladen, maar vereist wel altijd vóór het inladen van dieren voor intracommunautaire transporten een R&O op een erkende plaats. ***Advies is dan ook om in ieder geval voor export het overladen niet toe te staan, of anderszins duidelijker regels te laten voldoen.***

E. Vervoer van verschillende diersoorten met een vervoermiddel

Nationale regelgeving verbiedt het gelijktijdige vervoer van verschillende diersoorten met een vervoermiddel (Regeling preventie artikel 66). Hierbij worden geen uitzonderingen gemaakt. In de praktijk wordt met dit verbod soepeler omgegaan en bij exportcertificering wordt dan ook uitsluitend het vervoer van verschillende diersoorten in dezelfde vervoerseenheden van een vervoermiddel verboden. Deze niet-regelconforme versoepeling is echter nog niet voldoende om diverse knelpunten op te lossen. Zo mogen schapen en geiten van hetzelfde herkomstadres niet samen vervoerd worden (terwijl Europese regelgeving hier geen bezwaar tegen maakt), evenals verschillende diersoorten uit één handelszaak. Dit heeft tot gevolg dat verschillende partijen na de certificering alsnog bij elkaar gevoegd worden om één (rendabele) partij te vormen. Het veterinaire risico van deze handelswijze is gering, maar de partijen kloppen niet meer met de certificaatgegevens, wat klachten uit het buitenland tot gevolg kan hebben. ***Geadviseerd wordt om de nationale regelgeving te herzien en onder voorwaarden het gelijktijdige vervoer van verschillende diersoorten op een vervoermiddel of zelfs een vervoerseenheden mogelijk te maken.*** Dit kan een grote lastenverlichting voor het bedrijfsleven met zich meebrengen en het aantal klachten uit het buitenland doen verminderen. Natuurlijk is gelijktijdig vervoer van verschillende diersoorten in een vervoerseenheden alleen mogelijk als dit een eventueel vereiste gezondheidsstatus bij de export van de dieren niet in gevaar brengt en de verschillende diersoorten correct van elkaar worden gescheiden. De nieuwe Transportverordening Vo 1/2005/EG gaat hier in Bijlage I Hst. III punt 1.12 (Vervoermethoden, scheiding) nader op in.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor exportcertificering

Op korte termijn:

- aanpassen RHLDP artikel 2.15 op het gebruik van brancheprotocollen bij varkens en runderen
- aanwezigheid van de veewagen bij exportcertificering ter controle op de R&O niet vereisen indien gewerkt wordt met een brancheprotocol
- papieren certificering vervangen door elektronische certificering, aangevuld met CLIENT
- afschaffen van het overladen van varkens bij export, of aan duidelijker regels laten voldoen
- herziening van het verbod op het gelijktijdig vervoer van verschillende diersoorten

Op de lange termijn (2 jaar):

- ontwikkeling van brancheprotocollen voor de exportcertificering van schapen en geiten, waardoor stalkeuring plaats kan vinden in de 24 uur voor vertrek en documenten nog slechts steekproefsgewijs gecontroleerd behoeven te worden.

5.2.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht bij de exportcertificering wordt uitgevoerd door de officiële toezichthoudende dierenartsen. Dit kunnen eigen VWA-dierenartsen zijn of door de VWA ingehuurde dierenartsen (practitioners). Op het moment van de uitvoering van de certificeringswerkzaamheden bezitten deze ingehuurde dierenartsen de status van officiële dierenarts. Zij hebben hiervoor een opleiding gevolgd en een insigne behaald. De werkzaamheden van de toezichthoudende dierenartsen bij exportcertificering zijn divers. Exportcertificering houdt in dat er veterinaire garanties gegeven worden aan het land van bestemming van de partij. Om deze garanties af te kunnen geven moet een partij dieren niet alleen beoordeeld worden op gezondheid en geschiktheid voor de reis, maar moeten er ook administratieve controles uitgevoerd worden. Daarnaast vinden er nog bijkomende werkzaamheden plaats, zoals controle op de vergunning van de vervoerder en de eisen ten aanzien van het vervoermiddel. Bij levende producten zijn de controles met name administratief van aard en moet de status van de partij beoordeeld worden.

Door de uitgebreide regelgeving en de grote diversiteit rondom levende dieren en levende producten is exportcertificering een complexe aangelegenheid geworden. Diverse extra regelgeving door uitbraken van dierziekten en diverse extra garanties voor lidstaten die bepaalde dierziektevrije statussen hebben dragen hiertoe bij. Dit alles heeft tot resultaat dat dierenartsen die bepaalde exportcertificeringen niet regelmatig uitvoeren vaak niet voldoende kennis en ervaring hebben om de betreffende certificering correct uit te voeren. Bezuinigingen leiden ertoe dat de eigen VWA-dierenartsen niet of nauwelijks de tijd krijgen om complexe exporten voor te bereiden. Ook de practitioners worden niet betaald om exporten voor te bereiden en daar komt nog eens bij dat de bereikbaarheid via het net van de instructies al jaren zeer slecht is. Instructies die trouwens voor een deel ook nog eens verouderd zijn. Het vrijmaken van tijd en geld voor bijscholing van dierenartsen is de afgelopen tijd niet aan de orde geweest. Als dan vervolgens nog eens onder tijdsdruk gewerkt moet worden omdat het bedrijfsleven de prijs voor de certificeringswerkzaamheden zo laag mogelijk wil houden en hiervoor dus (te) weinig tijd aanvraagt, laat het resultaat zich raden. Controles worden niet of niet volledig verricht, er worden fouten gemaakt bij het toezicht en indien de dierenarts al twijfels heeft omtrent de af te geven garanties, dan is er geen tijd om iets na te zoeken en durft men deze twijfel door het tekortschieten aan kennis niet te uiten. Ook wordt het nut van bepaalde regels niet altijd ingezien. Het bedrijfsleven maakt hier handig gebruik van. Dierenartsen die wel ervaring en kennis hebben van bepaalde exportcertificeringen, hebben het hierdoor heel moeilijk. Indien deze dierenartsen willen handhaven op tekortkomingen die zij bij de controles tegenkomen, levert dit conflicten op met het bedrijfsleven, want "van die andere dierenarts mag dat altijd wel". Daarbij kunnen behoorlijke intimidaties plaatsvinden. Op de langere duur verliezen vele correct werkende dierenartsen de moed om altijd maar deze confrontaties, veroorzaakt door hun collega-dierenartsen, aan te gaan. Deze situatie verergert de laatste tijd sterk en dit wordt niet alleen veroorzaakt door gebrek aan kennis, maar ook omdat er geen collegiale toetsingen meer plaatsvinden op de werkuitvoering van de toezichthoudende dierenartsen en dierenartsen dus niet meer aangesproken worden op hun attitude.

Een ander probleem bij het toezicht vormen de brancheprotocollen (op dit moment zijn het nog bijna uitsluitend de varkensexporteurs en exploitanten van varkensverzamelcentra die hiermee werken). De exporteur of de exploitant van het verzamelcentrum neemt hierbij zelf voor het grootste deel de verantwoordelijkheid voor de controle op het voldoen aan alle eisen waaraan bij de exportcertificering voldaan moeten worden. De toezichthoudende dierenarts oefent steekproefsgewijs controle uit op de controlewerkzaamheden van de exporteur. Sommige dierenartsen vertrouwen de exporteur niet en beroepen zich op de certificeringsrichtlijn om toch zelf nog de het grootste deel van de controles op de partij uit te oefenen. Dat wekt irritatie bij het bedrijfsleven. Andere dierenartsen nemen de verantwoordelijkheid van de exporteur heel ruim omdat zij er van uitgaan dat er nog van alles met de partij kan gebeuren na hun vertrek. De certificering kan immers in de 24 uur voorafgaand aan het vertrek plaatsvinden. Dit leidt ertoe dat zij niet eens meer op stal komen om de dieren te keuren en zich beperken tot het uitschrijven van het certificaat. Beide situaties worden veroorzaakt door onbegrip over het nut van een brancheprotocol.

Conclusie: Door onvoldoende kennis, onbegrip en (te) korte ingeplande tijden wordt door een deel van de toezichthoudende dierenartsen geen correct toezicht uitgeoefend bij exportcertificering. Deze dierenartsen bemoeilijken in hoge mate het toezicht van de overige dierenartsen.

Als het houden van correct toezicht al moeilijk blijkt te zijn, dan moge het duidelijk zijn dat handhaven nog veel moeilijker is. Voor de export van diverse diersoorten (varken, schaaap en geit en voor runderen in ontwikkeling) zijn er handhavingsprotocollen opgesteld, waarbij voor bijna iedere tekortkoming de mogelijke acties beschreven zijn, met de wettelijk basis. Het blijkt in de praktijk toch heel moeilijk te zijn voor veel dierenartsen om actie te durven ondernemen, vooral als men zich niet 200% zeker van zijn zaak voelt. De meeste handhavingsacties beperken zich dan ook nog steeds tot het geven van (mondellinge of schriftelijke) waarschuwingen. En zo kan het voorkomen dat een exporteur al heel lang vele waarschuwingen heeft gehad, voordat er een dierenarts komt die meer actie onderneemt bij geconstateerde tekortkomingen. Er is bijna geen dierenarts die zo ver gaat dat de exportcertificering gestaakt wordt omdat de tekortkomingen dusdanig zijn dat de voor export vereiste garanties niet afgegeven kunnen worden. De moeite die er bestaat om effectief te handhaven blijkt met name uit de resultaten van het project "verscherpt toezicht bij schapen en geiten". Ondanks opleiding met het doel om verscherpt toezicht te kunnen houden bij de exportcertificering van schapen en geiten en het vaststellen van een handhavingsprotocol hierbij, is het illegale voorverzamen en de fraude met oormerken en vervoersdocumenten niet teruggedrongen. Exporten zijn zelden of nooit geweigerd.

Brancheprotocollen kunnen ingetrokken worden als blijkt dat het bedrijfsleven zijn verantwoordelijkheid niet weet te nemen. De VWA oefent dan weer volledig toezicht uit en keurt de partij uitsluitend tijdens het opladen voor export. Dat kost het bedrijfsleven meer tijd en dus meer geld. Een enkele keer wordt er een protocol ingetrokken. Pas na een proefperiode kan het protocol dan weer in gebruik genomen worden. Er is 1 exporteur waarbij het protocol definitief is ingetrokken. Deze exporteur heeft onder een andere naam weer een nieuw protocol aangevraagd (en gekregen). Opschorten van het brancheprotocol bij exploitanten van verzamelcentra is een actie die niemand blijkt te durven ondernemen.

Conclusie: De handhavingsacties die plaats moeten vinden indien tekortkomingen tijdens het uitgevoerde toezicht bij exportcertificeringen gevonden worden, zijn voor enkele diersoorten uitgewerkt in een handhavingsprotocol, maar in de praktijk gaat men in zijn algemeenheid veelal niet verder dan mondellinge of schriftelijke waarschuwingen. Staking van de exportcertificering is zeldzaam.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid KORTE TERMIJN

Het afbreukrisico van onvoldoende kwaliteit van toezicht bij exportcertificering is bijzonder groot. Niet correct uitvoeren van toezicht, zoals dat op dit moment dus plaatsvindt, kan leiden tot het exporteren van partijen levende dieren of levende producten die niet aan de vereiste voorwaarden voldoen. Dit kan tot grote schade voor het bedrijfsleven leiden. Zo heeft Spanje al de grenzen voor Nederlandse geiten willen sluiten en Tsjechië voor varkenssperma uit Nederland. Italië heeft overleg met Nederland gehad na diverse problemen met geëxporteerde varkens en houdt ons land nu nauwlettend in het oog.

De kwaliteit van toezicht moet dus verhoogd worden. Dit betekent dat de dierenartsen beter onderricht moeten worden en practitioners daarnaast goed toegang moeten hebben tot instructies. Ook bij de reguliere informatievoorziening van de dierenartsen betreffende nieuwe regelgeving moeten de practitioners niet over het

hoofd gezien worden. Kennis haalt onzekerheid weg en bevordert daadkrachtig optreden (zie ook Hst. 6 Scholing). Indien noodzakelijk moet voorbereidingstijd voor specifieke exporten worden gegeven. De door het bedrijfsleven aangevraagde tijd mag geen belemmering vormen voor het uitoefenen van toezicht bij de exportcertificering. Daarnaast moeten de dierenartsen indien nodig voldoende ondersteuning krijgen in de uitoefening van hun werk (teamleider).

Exporten vanaf erkende instellingen (dierentuinen), spermawincentra, runderspermaopslagcentra of exporten van embryo's vereisen voor een goed uitgevoerd toezicht veel specialistische kennis. Om kwaliteit te leveren dienen deze exporten door de verantwoordelijke dierenartsen van de bedrijven uitgevoerd te worden.

Indien bij exporten tekortkomingen worden waargenomen zullen proportionele handhavingsacties plaats moeten vinden. De directe acties bij export van varkens, schapen en geiten en binnenkort ook voor runderen zijn omschreven in een handhavingsprotocol. Deze acties moeten altijd schriftelijk vastgelegd worden en op het regiokantoor verzameld worden (dossierforming). Indien tekortkomingen bij herhaling optreden of ernstig zijn (hoog veterinair afbreukrisico of het dierenwelzijn in het geding), moet een bestuurlijke boete opgelegd kunnen worden. Bij hardnekkige overtreders moet naast een bestuurlijke boete ook opschorting van de exportcertificering voor een bepaalde periode plaats kunnen vinden. Naast al deze acties moet naleefhulp (compliance assistance) geboden worden. Exporteurs die werken met een brancheprotocol moeten bij ernstige tekortkomingen of bij herhaalde tekortkomingen niet alleen geconfronteerd worden met een bestuurlijke boete, maar ook met het verlies van hun protocol. Als daarbij nog openbaarmaking van gegevens plaatsvindt, wordt bovendien ingespeeld op de sociale controle.

Klachten uit het buitenland die teruggevoerd kunnen worden op een exporteur en/of een vervoerder moeten ook leiden tot proportionele handhavingsacties. Indien een goede samenwerking wordt gerealiseerd tussen diverse overheidsdiensten in binnenland (AID) en buitenland zou een bijzonder effectief sanctioneringsbeleid ontwikkeld kunnen worden!

Conclusie: Kennis van zaken is de basis voor een correct toezicht. Dit vereist bijscholing. Aanbevolen wordt om specialistische exporten te laten verrichten door de dierenartsen die deze specialistische kennis bezitten.

Indien het toezicht aanleiding geeft tot handhavingsacties, moeten deze daadkrachtig en proportioneel zijn. Om proportioneel te kunnen handhaven moeten de bestuurlijke boete en compliance assistance geïntroduceerd worden. Gegevens moeten openbaar gemaakt worden om naleving te bevorderen.

Klachten uit het buitenland die teruggevoerd kunnen worden op tekortkomingen van de exporteur of vervoerder moeten eveneens leiden tot proportionele handhavingsacties. Samenwerkende overheden in binnen- en buitenland kunnen leiden tot een bijzonder effectief sanctioneringsbeleid.

C. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid   LANGE TERMIJN (2-3 jaar)

Op de langere termijn kan een grote en ingrijpende herziening van de uitvoering van exportcertificering plaatsvinden. Idee hierbij is om de exportcertificering uit te besteden aan practitioners of contractdierenartsen. Hierbij is een systeem van specialisaties (insignes) niet ondenkbaar. In veterinaire groepspraktijken zou dit synchroon kunnen lopen met de specialisaties binnen de praktijkwerkzaamheden.

Deze hele opzet heeft diverse voordelen. De overheadkosten van de exportcertificering kunnen met dit systeem drastisch zakken voor de VWA (administratieve lastenverlichting). Tevens is de flexibiliteit van practici groter dan van een organisatie als de VWA. Dit is gunstiger voor het bedrijfsleven, waar commerciële belangen regelmatig onvoorziene en snelle acties vereisen. Ook kunnen practici beter inspringen op wijzigingen van werkzaamheden en bijzondere of ongunstige werktijden dan de VWA, waar veelal strakke plannings en werktijden bestaan.

Om de onafhankelijkheid van de practitioners of contractdierenartsen te kunnen waarborgen, zullen er inspectieteams opgericht moeten worden, die steekproefsgewijs controles uitvoeren. Ieder team moet tenminste bestaan uit een veterinair en een administratief deskundige. Van iedere controle wordt een verslag opgemaakt. Conform het Belgische systeem zullen de prestaties van de contractdierenartsen jaarlijks geëvalueerd moeten worden om te beoordelen of het contract verlengd wordt. Iedere contractdierenarts moet voor deze evaluatie tenminste 2 keer in de loop van het jaar beoordeeld zijn. Indien de onafhankelijkheid van de contractdierenarts niet gewaarborgd is, moet een keihard sanctiebeleid tegen deze dierenarts volgen. De certificeringsactiviteiten

kunnen bij dit systeem retribueerbaar zijn, terwijl de overheid de inspectieteams financiert. Op die manier blijven de tarieven voor de sector overzichtelijk.

De opzet van dit systeem behoeft een zorgvuldige uitwerking, waardoor realisatie op heel korte termijn niet mogelijk zal zijn. Alle verantwoordelijkheden en vereisten zullen goed vastgelegd moeten worden om deze manier van werken tot een succes te maken. Elektronisch certificeren vereenvoudigt de opzet van dit systeem, uitlevering van certificaten is dan niet meer noodzakelijk. De contractdierenartsen zullen naast de toezichtstaken bij de exportcertificering daadkrachtig moeten handhaven. Ook in dit systeem zal dus permanente bijscholing van kennis noodzakelijk zijn.

De hele werkwijze past in de doelstelling van een terugtrekkende en inkrimpende overheid, die toezicht op controle uitoefent.

Conclusie: Op termijn moet de exportcertificering uitbesteed worden aan contractdierenartsen. Inspectieteams voeren steekproefsgewijze controles op de contractdierenartsen uit en jaarlijks wordt geëvalueerd of de contracten verlengd worden.

NB: De werkzaamheden in verband met de erkenningverlening en het erkenningonderhoud van bedrijven moeten door de VWA uitgevoerde werkzaamheden blijven.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. toezicht en handhaving exportcertificering

Huidige situatie:

- toezicht is onvoldoende door onvoldoende kennis, tijdsdruk en onbegrip voor bepaalde regels of afspraken
- er bestaan diverse handhavingsprotocollen, maar de handhaving beperkt zich veelal tot mondelinge of schriftelijke waarschuwingen, staking van certificeringswerkzaamheden is zeldzaam

Gewenste situatie: KORTE TERMIJN

- kennis van zaken en daadkrachtig optreden bij het toezicht (bijscholing)
- dierenartsen met specialistische kennis voor specialistische exporten
- introductie van de bestuurlijke boete en compliance assistance
- daadkrachtige en proportionele handhavingsacties (schriftelijke waarschuwing, schriftelijke waarschuwing met bestuurlijke boete, opschorting exportcertificering met bestuurlijke boete en opschorting brancheprotocol met bestuurlijke boete)
- openbaarmaking van gegevens
- samenwerking overheden in binnen- en buitenland

Gewenste situatie: LANGE TERMIJN

- uitbesteding exportcertificering aan contractdierenartsen
- inspectieteams controleren de contractdierenartsen
- jaarlijkse evaluatie ivm de verlenging van het contract

5.3 Ante mortum keuring op slachthuizen en doden van dieren

Slachtdieren die worden aangevoerd op slachthuizen moeten aan diverse eisen voldoen. Op een roodvleesslachterij betreffen dit b.v. eisen betreffende de reinheid, het welzijn, de gezondheid en een correcte identificatie en registratie van de aangevoerde dieren. De officiële dierenarts onderwerpt alle aangevoerde dieren aan een keuring, de AM-keuring, teneinde te bepalen of aan de eisen voldaan wordt en de dieren geslacht mogen worden. Bij het doden moet het welzijn van de dieren in acht worden genomen.

5.3.1 Nationale versus Europese regelgeving

A. Aanvoer van dieren op slachthuizen

De uitvoeringsvoorschriften voor de AM-keuring op slachthuizen zijn op Europees niveau vastgelegd in Vo 853/2004/EG, Vo 854/2004/EG en Vo 1/2005/EG. De eerste twee verordeningen bepalen o.a. de organisatie van en de voorschriften voor de officiële controles bij aanvoer op slachthuizen. Vo 1/2005/EG is bepalend voor de eisen die gesteld worden aan het welzijn van de dieren bij de aanvoer op een slachthuis. De nationale regelgeving geeft voor wat betreft de eisen die gesteld worden aan de daadwerkelijke keuring van de aangevoerde dieren invulling aan de Europese verordeningen, die bindend zijn. Met name de eisen die gesteld worden aan het welzijn van de aangevoerde dieren zijn sinds 1 januari 2007 verscherpt, in overeenstemming met de Europese regelgeving. Dit heeft tot gevolg dat wrak vee niet meer onder voorwaarden op het slachthuis aangevoerd mag worden, in tegenstelling tot in het verleden. De bereidheid om hieraan te voldoen bij het bedrijfsleven is redelijk (met name door het sanctiebeleid wat erop staat als toch aanvoer plaatsvindt), maar hierdoor ontstaat wel een ander onbedoeld welzijnsprobleem: wrakke dieren blijven nu lang (levend) liggen op de veehouderijen. ***De Europese regelgeving biedt geen ruimte om de nationaal soepeler op te treden bij de aanvoer van wrakke dieren op de slachthuizen.***

B. Doden van dieren op slachthuizen

Bij het doden van de dieren moet aan strenge welzijnseisen worden voldaan. Europees zijn deze eisen vastgelegd in RL 93/119/EG en nationaal is hieraan uitvoering gegeven door middel van het Besluit en de Regeling doden van dieren. In de nationale regelgeving wordt met name verwezen naar de Europese regelgeving. ***De tekortkomingen bij het doden van dieren op slachthuizen zoals die door een Brusselse missie geconstateerd zijn, kunnen niet opgelost worden door versoepeling van regelgeving, daarvoor is geen ruimte.*** Naleving van de regelgeving zal door middel van toezicht en handhaving bereikt moeten worden.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t. nationale regelgeving voor de ante mortum keuring en het doden van dieren op slachthuizen

- er is geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving betreffende de eisen die gesteld worden aan de aanvoer van dieren op slachthuizen, wrakke dieren blijven hierdoor langer liggen op de veehouderijen
- er is geen ruimte voor vereenvoudiging van nationale regelgeving betreffende de eisen die gesteld worden aan het doden van dieren op slachthuizen, door middel van toezicht en handhaving zal strikte naleving van regelgeving bewerkstelligd moeten worden

5.3.2 Toezicht en handhaving

A. Huidige toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht bij de aanvoer van levende dieren op roodvleesslachterijen vindt plaats door toezichthoudende VWA-dierenartsen of practitioners. Reinheid, welzijn, gezondheid en de correctheid van identificatie en registratie van de aangevoerde dieren worden in ogenschouw genomen. Over het algemeen wordt er correct toezicht uitgevoerd en ook vindt handhaving plaats. De AID wordt met regelmaat ingeschakeld bij de aanvoer van wrak vee op de slachterij. Sinds 5 januari mag wrak vee helemaal niet meer aangevoerd worden op een roodvleesslachterij en deze aanvoer is hierdoor sterk teruggelopen. Een enkele keer wordt nog geprobeerd wrak vee aan te voeren onder het mom dat het dier onderweg wrak is geworden. Dat vereist expertise van de dierenarts, maar die is grotendeels aanwezig. Op grote slachterijen vinden er regelmatig intercollegiale

toetsingen plaats en dat creëert een eenduidig toezicht- en handhavingsbeleid. De practitioners die ingezet worden bij de AM-keuring vallen hier soms buiten.

Toezicht en handhaving bij de AM-keuring op pluimveeslachterijen leveren zelden of nooit problemen op.

Het toezicht bij het doden van dieren wordt soms wat veronachtzaamd, zowel bij roodvleesslachterijen als bij pluimveeslachterijen. De aandacht ligt te veel bij de AM-keuring. Met name op varkensslachterijen kunnen dieren levend in de broeibakken terechtkomen zonder dat dit opgemerkt wordt. De broeibakken liggen vaak wat uit het zicht en zijn minder makkelijk bereikbaar. Bij pluimvee kan het gebeuren dat de dieren door onvoldoende verdoving niet goed aangesneden worden.

Conclusie: In het algemeen verlopen toezicht en handhaving bij de AM-keuring op de slachterijen naar behoren. Toezicht en handhaving bij het doden van dieren vereisen meer aandacht.

B. Gewenst toezicht- en handhavingsbeleid

Het toezicht op de slachthuizen wordt in het algemeen goed uitgevoerd. De effectiviteit van de handhaving bij aanvoer van dieren op de slachthuizen kan vergroot worden door te gaan handhaven naar proportionaliteit, waarbij niet ernstige overtredingen van vervoerders moeten leiden tot een schriftelijke waarschuwing en ernstige overtredingen (hoog veterinair afbreukrisico of dierenwelzijn in het geding) of herhaalde overtredingen (dossievorming van schriftelijke waarschuwingen) tot een bestuurlijke boete. Aanvoer van wrak vee moet daarnaast nog steeds tot een AID-melding leiden.

Het toezicht bij het doden van dieren moet vergroot worden, zowel in roodvleesslachterijen als in pluiveeslachterijen, en bij tekortkomingen moeten daadkrachtige en proportionele handhavingsacties volgen. Tekortkomingen bij het doden van dieren zijn altijd ernstig, omdat hierbij altijd het dierenwelzijn in het geding is. Dat betekent dat er een bestuurlijke boete opgelegd moet kunnen worden en dat het dodingsproces stilgelegd moet worden.

Tenslotte biedt Europese regelgeving de mogelijkheid tot het gebruik van officiële assistenten naast de officiële dierenarts bij de AM-keuring. Hiervoor kunnen de seniorcontroleurs van de VWA op de roodvleesslachterijen ingezet worden. Dit creëert meer werk voor de seniorcontroleurs en er hoeft geen gebruik meer gemaakt te worden van practitioners. Veel practitioners voelen zich toch al minder betrokken bij de afspraken die de VWA-dierenartsen op de slachthuizen maken. Mede door het feit dat zieke dieren en wrakke dieren geweerd worden uit het slachthuis kan er efficiënt van deze officiële assistenten, die alleen gezonde dieren mogen beoordelen, gebruik gemaakt worden.

Over enkele jaren zullen roodvleesslachterijen alleen nog maar tot slachting over mogen gaan als er de nodige informatie over de voedselketen verstrekt is en deze informatie op het slachthuis beoordeeld is. Om correcte en betrouwbare informatie over de voedselketen te krijgen, kunnen er overeenkomsten gesloten worden met practici die instaan voor de uitgevoerde controles op de veehouderijen en de correctheid van de aangeleverde gegevens. Veel veehouderijen in de vleessector werken in ketenverband (b.v. bij vleeskalveren IKB-SKV), waarbij de practici de algehele bedrijfsbegeleiding op zich nemen en de bedrijfsstatus kennen. Op de betrouwbaarheid van de gegevensverstrekking door practici kan toezicht gehouden worden (steekproeven) en indien blijkt dat aangeleverde gegevens niet betrouwbaar zijn, wordt de overeenkomst verbroken en vindt openbaarheid van inspectiegegevens plaats. Eventueel wordt de betreffende practicus voor de Tuchtraad gedaagd.

Conclusies: Proportioneel handhaven op vervoerders verbetert de effectiviteit van handhaving bij de aanvoer van dieren op slachthuizen. Toezicht- en handhavingsbeleid bij het doden van dieren moeten optimaler.

Het gebruik van seniorcontroleurs als officiële assistenten bij de AM-keuring ter vervanging van practitioners levert meer werk voor de VWA op en de (informatie)lijnen zijn korter.

Tenslotte moeten over enkele jaren overeenkomsten gesloten worden met practici uit de vleesketensector om betrouwbare voedselketeninformatie te ontvangen.

Conclusies en aanbevelingen m.b.t .toezicht en handhaving ante mortum keuring op slachthuizen en doden van dieren

Huidige situatie:

- toezicht en handhaving bij de AM-keuring verlopen naar behoren
- toezicht en handhaving bij het doden van dieren vereisen meer aandacht

Gewenste situatie:

- toezicht bij de AM-keuring continueren, handhaven naar proportionaliteit: schriftelijke waarschuwingen, bestuurlijke boetes vervoerders, AID-melding bij aanvoer wrak vee
- toezicht bij het doden van dieren intensiveren en daadkrachtig handhaven bij tekortkomingen: bestuurlijke boetes, stilleggen dodingsproces
- seniorcontroleurs als officiële assistenten aanstellen ter vervanging van practitioners
- OP TERMIJN sluiten van overeenkomsten met practici ten behoeve van de aanlevering van de informatie over de voedselketen

6. SCHOLING

A. Probleemstelling

Uit analyses die in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden is gebleken dat het kennisniveau van met name de certificerende toezichthoudende dierenartsen (inclusief de practitioners) onvoldoende is. Dit heeft diverse oorzaken:

- de complexe regelgeving bij exportcertificering bemoeilijkt het bijhouden van kennis
- de veelvuldige wijzigingen in de regelgeving dragen bij tot het bemoeilijken van het bijhouden van kennis
- de dierenartsen worden beschouwd als generalisten en niet als specialisten, zij worden in de regel voor alle exporten ingezet (*)
- door bezuinigingen wordt er weinig tijd vrijgemaakt voor zelfstudie of voorbereiding van exporten
- door bezuinigingen wordt er weinig tijd vrijgemaakt voor bijscholing
- de toegang tot het net voor practitioners om instructies te bekijken is nog steeds een probleem

(*) In het kader van het uitvoeren van verscherpt toezicht bij schapen- en geitenexporten is er een groep dierenartsen opgeleid, die als specialist de certificering bij deze exporten uit zouden kunnen voeren. Door de groep klein te houden zouden deze dierenartsen vaak exportcertificering uit kunnen voeren, daarmee hun specialistische kennis op peil kunnen houden en zo daadkrachtig op kunnen treden. Planningsproblemen zijn er de oorzaak van geweest dat de groep uitgebreid is tot bijna alle certificerende dierenartsen en practitioners in het land, waarvan sommigen misschien 1 keer per kwartaal of nog minder een exportcertificering uitvoeren en dan veel kennis niet meer paraat hebben. Hiermee is het doel voorbijgeschoten.

B. Gevolgen

De gevolgen van een onvoldoende kennisniveau voor de kwaliteit van exportcertificering zijn divers:

- er bestaat een grote mate van disuniformiteit bij de uitvoering van exportcertificering, zowel tussen dierenartsen als tussen regio's, leidend tot conflicten met het bedrijfsleven
- bij onvoldoende kennis is de attitude van de dierenarts niet daadkrachtig en wordt er onvoldoende gehandhaafd
- de kwaliteit van de exportcertificering is gemiddeld onder de maat, waardoor de vrijwaringsgaranties die afgegeven worden aan het land van bestemming niet zuiver zijn, wat een groot afbreukrisico voor de VWA met zich meebrengt
- het belang van bepaalde regels wordt niet onderkend, waardoor er geen draagvlak is voor toezicht en handhaving op die regels

C. Compliance assistanc

Naast deze problemen met de certificerende dierenartsen heeft de VWA te maken met een vernieuwing van het handhavingbeleid waarbij het verhogen van de effectiviteit van het toezicht en het verminderen van de toezichtslast voor ondernemers die goed presteren centraal staan. Een van de mogelijkheden om de bereidheid tot naleving van regelgeving bij het bedrijfsleven te bevorderen, en dus beter te presteren, is het geven van naleefhulp, ook wel compliance assistance genoemd. In de voorgaande hoofdstukken is al van dit principe gebruik gemaakt bij het aangeven van de gewenste situaties betreffende toezicht en handhaving. Het huidige VWA toezicht is gericht op het doen naleven van regels. Door het geven van naleefhulp wordt getracht om de bereidheid tot naleven van regelgeving door het bedrijfsleven te bevorderen door te helpen met het begrijpen van regels. Dit betekent voor de VWA een andere aanpak. Er moet meer gedacht worden vanuit het probleem wat bestaat en het doel wat bereikt moet worden dan uitsluitend controleren en handhaven. In sommige gevallen moet natuurlijk wel strikt gehandhaafd worden. Dierenartsen en seniorcontroleurs moeten onderkennen wanneer welke strategie gevolgd kan worden. Hiervoor is instructie en opleiding het aangewezen middel. Het resultaat van de opleiding moet dan zijn dat de VWA informatie kan geven en kennis kan delen met het bedrijfsleven, maar niet zover gaat dat de verantwoordelijkheid om na te leven overgenomen wordt. Tevens moet na de opleiding beoordeeld kunnen worden welk handhavinginstrument in een bepaalde situatie gehanteerd moet worden.

D. Aanbevelingen

Naar aanleiding van bovenstaande zal een opleidingstraject ingezet moeten worden voor de toezichthoudende dierenartsen waarbij de volgende doelen bereikt moeten worden:

- toezicht moet eenduidig en effectief zijn
- dierenartsen moeten slagvaardig en professioneel zijn
- dierenartsen moeten flexibel en integer zijn
- dierenartsen moeten inzicht krijgen in te gebruiken handhavingsinstrumentarium (van strikt handhaven tot het geven van naleefhulp)
- dierenartsen moeten transparant kunnen werken
- dierenartsen moeten kennis van en inzicht in regelgeving hebben
- de kwaliteit van vrijwaringverplichting bij export mag niet ter discussie staan

De gestelde doelen houden in dat bij het uit te zetten opleidingstraject niet alleen aandacht aan kennis geschonken moet worden, maar ook aan inzicht, attitude en omgangsvormen van de dierenartsen.

Randvoorwaarden om met goed opgeleide mensen ook de gestelde doelen te bereiken zijn:

- specialisten zijn te verkiezen boven generalisten (generalisten weten te weinig van te veel), insignes
- het competentieprofiel van de dierenarts moet passen bij de doelen van de opleiding
- er moet voldoende logistieke ondersteuning zijn bij de uitvoering van toezicht en handhaving
- er moet coaching en ondersteuning van teamleiders zijn
- instructies moeten helder en bijgewerkt zijn
- regelmatige bijscholing en toetsing
- planning van de juiste mensen op de juiste plaatsen (specialisten)
- inplannen en uitvoeren van de wettelijk verplichte werkzaamheden

BIJLAGE I

Deze bijlage geeft een schematisch overzicht van de erkenningen en registraties op het gebied van levende dieren en levende producten. Aangegeven is welke Europese en nationale regelgeving hieraan gekoppeld is en welke werkzaamheden van de VWA op dit moment aan deze bedrijfstypes verbonden zijn.

Bestemmingscontroles, exportcertificering en AM-keuring hebben daarbij een eigen plaats gekregen in het schema, omdat zij grotendeels alles overkoepelend zijn en algemene wettelijke taken zijn binnen de werkzaamheden van de VWA.

ERKENNINGEN EN REGISTRATIES EN HIERAAN GERELATEERDE WERKZAAMHEDEN VWA BETREFFENDE LEVENDE DIEREN EN LEVENDE PRODUCTEN

Soort	Categorie	EU regelgeving	Nationale regelgeving	Werkzaamheden VWA
Verzamelcentra	Runderen	RL 64/432/EEG	Regeling handel levende dieren en levende producten (verder RHLDLP) Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (verder Regeling preventie)	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*
	Varkens	RL 64/432/EEG	RHLDLP Regeling preventie	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*
	Schapen/geiten	RL 91/68/EEG	RHLDLP Regeling preventie	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)* Afgifte veterinaire document (op aanvraag, alleen bij schapen)
Erkende instellingen, instituten en centra	Dierentuinen Proefdieren	RL 92/65/EEG	RHLDLP	Erkenningverlening 1 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*
Exportwaardige pluimveebedrijven	Pluimvee	RL 90/539/EEG	RHLDLP	Erkenningverlening 1 x per jaar en bij opzet nieuw koppel audit Exportcertificering (op aanvraag)*
Controleposten (voorheen: halteplaatsen)	Runderen Varkens Schapen/geiten Paarden	Vo 1255/97/EG	Regeling halteplaatsen	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Aftekenen reisschema/journaal (op aanvraag) Controle R&O voor/na gebruik (op

				aanvraag)
Quarantaines vogels	Vogels (import 3e landen)	BE 2000/666/EG	RHLDLP	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Aanvangs-, (tussentijdse) en eindcontrole bij importen
Quarantaine of isolatie voorzieningen algemeen	Nader te bepalen diersoorten	RL 91/496/EEG		Per (export)aanvraag: Aanvangs-, (tussentijdse) en eindcontrole met export- certificering*
Spermawincentra	Runderen	RL 88/407/EEG	RHLDLP Besluit eisen dierlijk sperma en spermawincentra Regeling rundersperma	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*
	Varkens	RL 90/429/EEG	RHLDLP Besluit eisen dierlijk sperma en spermawincentra Regeling varkenssperma	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*
	Paarden	RL 92/65/EEG	RHLDLP Besluit eisen dierlijk sperma en spermawincentra Regeling paardensperma	Erkenningverlening 2 x per jaar audit (seizoens- gebonden fokkerij 1 x per jaar) Exportcertificering (op aanvraag)*
	Schapen/geiten	RL 92/65/EEG	RHLDLP Besluit eisen dierlijk sperma en spermawincentra	Erkenningverlening 2 x per jaar audit (seizoens- gebonden fokkerij 1 x per jaar) Exportcertificering (op aanvraag)*
Quarantaineruimten t.b.v. toevoeging aan spermawincentra	Runderen	RL 88/407/EEG	Regeling rundersperma	Erkenningverlening 2 x per jaar audit
	Varkens	RL 90/429/EEG	Regeling varkenssperma	Erkenningverlening 2 x per jaar audit
Spermaopslagcentra	Runderen	RL 88/407/EEG	RHLDLP	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*
Embryo(productie)teams	Runderen	RL 89/556/EEG	RHLDLP	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*
	Paarden	RL 92/65/EEG	RHLDLP	Erkenningverlening 2 x per jaar audit Exportcertificering (op aanvraag)*

Geregistreerde wasplaatsen	Veevervoermiddelen	RL 64/432/EEG RL 91/68/EEG	Regeling preventie	Ingangstoets (erkenningverlening) 1 x per jaar audit 1 x per maand toets Nwe ingangstoets naar behoefte
Registratie handelaren dieren 92/65	Vogels Hond/kat Wilde herkauwers Lagomorfen Hoefdieren Fretten/nertsen Apen	RL 92/65/EEG	RHLDLP	Geen lijnactiviteit
Registratie handelaren vee	Runderen Varkens Schapen/geiten Paarden	RL 64/432/EEG RL 91/68/EEG RL 90/425/EEG	RHLDLP	Geen lijnactiviteit
Vergunning vervoerders	Alle gewervelde dieren	Vo 1/2005/EG	Regeling dierenvervoer 2007	Geen lijnactiviteit
Certificaten van goedkeuring	Wegvervoermiddelen (transporten > 8 uur)	Vo 1/2005/EG	Regeling dierenvervoer 2007	1 x per 5 jaar keuring (gaat naar RDW)
Registratie opfokbedrijven, melk- veehouderijen, starterbedrijven, vetweideijbedrijven en geitenmesterijen	Runderen Geiten		Regeling preventie	Geen lijn activiteit

* Zie ook onder exportcertificering

ALGEMENE WETTELIJKE TAKEN VWA BETREFFENDE LEVENDE DIEREN EN LEVENDE PRODUCTEN

Soort	Categorie	EU regelgeving	Nationale regelgeving	Werkzaamheden VWA
Bestemmingscontroles	Alle levende diersoorten en levende producten	RL 64/432/EEG RL 91/68/EEG RL 90/425/EEG	Besluit inzake het in de handel brengen van dieren en producten van dierlijke oorsprong en de toepassing van maatregelen m.b.t. in NL gebrachte dieren en producten	10% controle import algemeen 100% controle import slacht- dieren

		Vo 911/2004/EG RL 89/662/EEG RL 90/425/EEG RL 97/78/EG RL 91/496/EEG	RHLDLP Regeling identificatie en registratie van dieren	100% controle import risico-landen
Exportcertificering (vanaf veehouderij of vanaf één van de hierboven met een ster bij werkzaamheden VWA aangegeven bedrijfstypes)	Alle levende diersoorten en levende producten	RL 64/432/EEG RL 91/68/EEG RL 90/426/EEG RL 88/407/EEG RL 90/429/EEG RL 92/65/EEG RL 89/556/EEG RL 90/539/EEG RL 90/425/EEG RL 92/102/EEG RL 96/93/EG BE 2001/618/EG BE 2004/558/EG Vo 2782/75/EEG Vo 611/98/EG Vo 615/98/EG Vo 1/2005/EG	RHLDLP Regeling preventie Besluit uitvoer dieren en producten van dierlijke oorsprong Regeling dierenvervoer 2007 Regeling identificatie en registratie van dieren Verordening varkensleveringen (VVL) Verordening identificatie en registratie van paardachtigen 2004 Beleidsregels dierenwelzijn	Op aanvraag
AM-keuring slachthuizen en doden van dieren	Runderen Varkens Schapen/geiten Paarden Pluimvee Lagomorphen Gekweekt wild	Vo 853/2004/EG Vo 854/2004/EG Vo 1/2005/EG RL 64/432/EEG RL 91/68/EEG RL 90/426/EEG RL 90/539/EEG RL 93/119/EG	RHLDLP Regeling preventie Regeling identificatie en registratie van dieren Regeling dierenvervoer 2007 Verordening identificatie en registratie van paardachtigen 2004 Besluit doden van dieren / Regeling doden van dieren	Bij aanvoer, op aanvraag Bij slachting

BIJLAGE 2

Afkortingen

AI	Aviaire influenza
AID	Algemene Inspectie Dienst
AM-keuring	Ante mortum keuring
BIP	Border Inspection Post
CLIENT	Controle op Landbouwgoederen bij Import en Export naar een nieuwe Toekomst
DOM-controle	Document – Overeenstemming – Materiële controle
FVO	Food and Veterinay Office
IKB	Integrale Keten Bewaking
I&R	Identificatie en registratie
MKZ	Mond- en klauwzeer
NBHV	Nederlandse Bond van Handelaren in Vee
PVE	Productschappen Vee, Vlees en Eieren
RDW	Rijksdienst voor het wegverkeer
RHLDLP	Regeling handel levende dieren en levende producten
Regeling preventie	Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
R&O	Reiniging en ontsmetting
RVL	Regeling varkensleveringen
SKV	Stichting Kwaliteitsgarantie Vleeskalversector
TRACES	Trade control and expert system
UBN	Uniek bedrijfsnummer
VVL	Verordening varkensleveringen
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit

Europese regelgeving

RL 64/432/EEG	inzake veterinaire rechtelijke vraagstukken op het gebied van het intracommunautaire handelsverkeer in runderen en varkens
RL 88/407/EEG	tot vaststelling van de veterinaire rechtelijke voorschriften van toepassing op het intracommunautaire handelsverkeer in sperma van runderen en de invoer daarvan
RL 89/556/EEG	tot vaststelling van veterinaire rechtelijke voorschriften voor het intracommunautaire handelsverkeer in embryo's van als huisdier gehouden runderen en de invoer daarvan uit derde landen
RL 89/662/EEG	inzake veterinaire controles in het intracommunautaire handelsverkeer in het vooruitzicht van de totstandbrenging van de interne markt
RL 90/425/EEG	inzake veterinaire en zoötechnische controles in het intracommunautaire handelsverkeer in bepaalde levende dieren en producten in het vooruitzicht van de totstandbrenging van de interne markt
RL 90/426/EEG	tot vaststelling van veterinaire rechtelijke voorschriften voor het verkeer van paardachtigen en de invoer van paardachtigen uit derde landen
RL 90/429/EEG	tot vaststelling van de veterinaire rechtelijke voorschriften van toepassing op het intracommunautaire handelsverkeer in sperma van varkens en de invoer daarvan
RL 90/539/EEG	tot vaststelling van veterinaire rechtelijke voorschriften voor het intracommunautaire handelsverkeer en de invoer uit derde landen van pluimvee en broedeieren

RL 91/68/EEG	inzake veterinairerechtelijke voorschriften voor het intracommunautaire handelsverkeer in schapen en geiten
RL 91/496/EEG	tot vaststelling van de beginselen voor de organisatie van de veterinaire controles voor dieren uit derde landen die in de Gemeenschap worden binnengebracht
RL 92/65/EEG	tot vaststelling van de veterinairerechtelijke voorschriften voor het handelsverkeer en de invoer in de Gemeenschap van dieren, sperma, eicellen en embryo's waarvoor ten aanzien van de veterinairerechtelijke voorschriften geen specifieke communautaire regelgeving als bedoeld in bijlage A, onder I, van Richtlijn 90/425/EEG geldt
RL 92/102/EEG	met betrekking tot de identificatie en registratie van dieren
RL 93/119/EG	inzake de bescherming van dieren bij het slachten of doden
RL 96/93/EG	inzake de certificering van dieren en dierlijke producten
RL 97/78/EG	tot vaststelling van de beginselen voor de organisatie van de veterinaire controles voor producten die uit derde landen in de Gemeenschap worden binnengebracht
BE 2000/666/EG	tot vaststelling van de veterinairerechtelijke voorschriften en de voorschriften inzake veterinaire certificering voor de invoer van vogels, met uitzondering van pluimvee, alsmede van quarantainevoorschriften
BE 2001/618/EG	betreffende aanvullende garanties ten aanzien van de ziekte van Aujeszky voor het intracommunautaire handelsverkeer van varkens en betreffende criteria voor de over deze ziekte te verstrekken gegevens
BE 2004/558/EG	tot uitvoering van RL 64/432/EEG van de Raad voor wat betreft aanvullende garanties voor het intracommunautaire handelsverkeer in runderen ten aanzien van infectieuze boviene rhinotracheitis en de goedkeuring van de door sommige lidstaten ingediende uitroeiingsprogramma's
Vo 2782/75/EEG	betreffende de productie van en de handel in broedeieren en kuikens van pluimvee
Vo 1255/97/EG	betreffende de communautaire criteria voor halteplaatsen
Vo 411/98/EG	tot vaststelling van aanvullende normen betreffende de bescherming van dieren voor wegvoertuigen die worden gebruikt voor het vervoer van dieren bij reizen van meer dan acht uur
Vo 615/98/EG	houdende bijzondere uitvoeringsbepalingen voor het stelsel van uitvoerrestituties met betrekking tot het welzijn van levende runderen tijdens het vervoer ervan
Vo 853/2004/EG	houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong
Vo 854/2004/EG	houdende vaststelling van specifieke voorschriften voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong
Vo 911/2004/EG	tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 1760/2000 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft oormerken, paspoorten en bedrijfsregisters
Vo 1/2005/EG	inzake de bescherming van dieren tijdens vervoer en daarmee samenhangende activiteiten

Wanneer in dit verslag naar EU-wetgeving wordt verwezen, wordt in voorkomend geval de recentste versie bedoeld.